



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR



NA NAŠÍ ŠKOLNÍ A ŽIVOTNÍ DRÁZE STARTUJEM SPOLEČNĚ V PODOLÍ V PRAZE

JSME VELCÍ ČTENÁŘI

ZŠ NEDVĚDOVO NÁM., PRAHA 4 PODOLÍ

MGR. IRENA DUFKOVÁ, BC. DITA RAIDOVÁ, MGR. HELENA DOBROVODSKÁ, KATEŘINA DUFKOVÁ

„Kniha je nejlepším přítelem. Jsme knihami spojeni s duchem všech národů a dob.“

Tomáš Garrigue Masaryk

„Kniha je základem poznání, učitelem věků, vládcem království ducha.“

Lucius Annaeus Seneca

Obsah

ÚVOD.....	4
TEORETICKÁ ČÁST	5
1. PRŮVODCE VÝVOJOVÝMI ETAPAMI DÍTĚTE MLADŠÍHO A STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	5
2. ŽÁK S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM (OMJ).....	8
ŽÁCI CIZINCI.....	8
PROBLEMATIKA BILINGVISMU.....	9
ŽÁCI S OMJ S ČESKÝM OBČANSTVÍM	9
LEGISLATIVNÍ ZAKOTVENÍ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ	10
3. PODPORA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ.....	12
4. MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA.....	13
ZÁSADY PŘI PŘÍCHODU ŽÁKA DO TŘÍDY.....	13
ČEŠTINA JAKO DRUHÝ JAZYK	14
5. VZDĚLÁVACÍ OBOR ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	16
6. DIDAKTIKA ČESKÉHO JAZYKA	18
PRAVOPIS.....	18
7. HRA A JEJÍ VÝZNAM.....	27
DIDAKTICKÁ HRA.....	28
PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
8. ZÁSObNÍK DIDAKTICKÝCH HER PRO SPESTŘENÍ HODIN ČJ	32
9. JAK UŽÍVÁME ZNALOSTI PRÁCE S DĚTMI S OMJ V PRAXI, přínos souvisejících školení a projektu pro efektivní výuku.....	70
ZÁVĚR	71
POUŽITÁ LITERATURA.....	72

ÚVOD

Vytvořená **Metodická příručka**, obsahující jak část teoretickou, tak praktickou s výstupy a vyhodnocením, se zabývá vzděláváním a výukou žáků s odlišným mateřským jazykem na základní škole. Je určena především pedagogům 1. a 2. stupně základních škol, lektorkám a lektorům, rodičům dětí s OMJ a dalším čtenářům. Naším cílem bylo zpřístupnit tato témata přehlednou a jasnou formou a to tak, aby po jejich přečtení měli, zejména pedagogové, dobrý základ, z něž mohou při výuce a kontaktu jak s dětmi, tak i rodiči, vycházet. Rozhodně se však nejedná o vyčerpávající pojednání týkající se té, které tematiky, jsou to spíše náměty k zamyšlení a základní přehledové informace.

V současné době je téma inkluze velmi aktuální a to zejména díky migraci cizinců do České republiky, jelikož do českých škol přibývá žáků právě s odlišným mateřským jazykem. Je třeba pro jejich jednodušší zapojení ve výchovně vzdělávacím procesu speciální péče, jelikož jejich velkým problémem je právě jazyková bariéra.

V úvodní kapitole si představíme vývojová stadia mladšího a staršího školního věku, termín „žák s OMJ“, vysvětlíme si, co přesně se za tímto pojmem skrývá a jaké žáky do této kategorie můžeme zařadit. Kromě toho se zde také dotkneme legislativy, která je s tímto tématem spojená. Praktická část se zaměří na samotnou výuku žáka s OMJ, na to, jaké principy by se měly ve výuce objevovat, jaké pomůcky má možnost pedagog využívat, s jakými výstupy pedagog pracuje v rámci ŠVP ZŠ dané školy a hodnocení vybraných aktivit v praxi. Přínos práce vidíme zejména v možné inspiraci pro učitele základních škol, kteří tyto žáky vyučují a použití získaných výsledků pro zefektivnění jejich další práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1. PRŮVODCE VÝVOJOVÝMI ETAPAMI DÍTĚTE MLADŠÍHO A STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Následující část je průvodcem vývojovými etapami dítěte mladšího a staršího školního věku. Obsahuje hlavní charakteristiky jednotlivých oblastí (kognitivních funkcí, emocionálního a sociálního vývoje, socializace). Současně přináší základní informace o typických projevech dětí mladšího a staršího školního věku.

Následující část obsahuje hlavní charakteristiky jednotlivých oblastí.

MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK

Od vstupu do školy do 11-12 let = prvních pět let školní docházky

Obecná charakteristika:

- dochází k tělesné přeměně, dítě má dlouhé končetiny, není dokončena osifikace
- děti přeceňují často své síly, je třeba hlídat zátěž
- dítě je hodně zvědavé
- rozvíjí se poznávací procesy, ale je třeba stále velké názornosti myšlení
- má rádo pohádky, krátké povídky, encyklopedie, komiksy, časopisy, historické knihy, v současné době rádo využívá internet a mobilní aplikace
- využívá své fantazie a představivosti
- rádo se hraje, ke hře přistupuje práce (školní práce včetně úkolů doma).
- těžce nese neúspěch ve škole či při plnění jakéhokoliv úkolu, špatný prospěch
- je třeba neustálé motivace
- kolem 6. roku se dítě začíná učit číst, psát a počítat
- zlepšuje se jemná a hrubá motorika, pohyby jsou koordinovanější
- rozvíjí se slovní zásoba, používá složitější věty, souvětí, gramatika je na vyšší úrovni
- často se u dítěte projevuje radostná nálada

- dívky v psychickém i fyzickém vývoji předbíhají chlapce
- nervový systém je již celkem dobře vyzrálý, dítě chápe vztahy mezi různými ději
- kolem 7. roku je dítě většinou schopno skutečných logických operací pomocí představivosti
- kolem 11. roku je dítě schopno vyvozovat soudy zcela formálně, i když si nemůže obsah konkrétně představit
- pro zapamatování mnemotechnické pomůcky
- rozvíjejí se přátelství s vrstevníky
- lépe kontroluje své chování, učí se jednat podle určitých jednoduchých a konkrétních pravidel i v nepřítomnosti dospělé autority (nutná je ale ještě kontrola), osvojuje si morální normy

STARŠÍ ŠKOLNÍ VĚK

Pubescence – od 11-12 do 15 let.

Obecná charakteristika:

- první známky pohlavního zrání, u chlapců nastupuje asi o rok později
- mění se funkce žláz s vnitřní sekrecí, roste energie
- nové pudové tendence
- emoční labilita
- nejistota plynoucí z přestavby organismu
- nástup formálně abstraktního myšlení
- pocit dospělosti – touha být dospělý a být za dospělého pokládán, být samostatný
- kritičnost k autoritám a jejich tvrzením, nepřijímá tak lehce názory dospělých
- formálně logické myšlení, vytváří hypotézy
- schopen chápat i velmi abstraktní pojmy - spravedlnost, pravda
- vnímá, co je, a co není mravné, vytváří si vlastní žebříček hodnot

- stále roste slovní zásoba, složitost větné stavby i celkové výrazové schopnosti
- učí se na základě poznání logických souvislostí,
- dochází ke změnám v sociálních vztazích
- vyžadují úctu ke své osobnosti, lidské hodnotě, důvěru, rozšíření samostatnosti, ale nedaří-li se jim jejich cíle, nastává protest a vzdor
- dívky dospívají dříve než chlapci, dochází k větší diferenciaci zájmů, je třeba využívat vhodné motivace, neporovnávat a nedávat chlapcům za vzor dívky – jsou sociálně vyspělejší a snáze zvládají komunikaci s dospělými, jsou diplomatictější

2. ŽÁK S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM (OMJ)

Abychom mohli hlouběji proniknout do celé problematiky, je třeba si nejprve upřesnit, co lze chápat pod pojmem **žák s odlišným mateřským jazykem**.

Termín žáci s OMJ zahrnuje všechny žáky základních a středních škol, jejichž mateřský jazyk je jiný než mateřština majority daného státu. Dnes se do skupiny žáků s OMJ řadí i jiné skupiny dětí než ty, které nemají české občanství.

ŽÁCI CIZINCI

Podle § 20 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů dělíme cizince na 3 skupiny:

občany EU,

azylanty a žadatele o azyl

občany třetích zemí.

Organizace vzdělávání těchto žáků upravena ve vyhlášce č. 48/2005 Sb. § 10 a § 11, ve znění pozdějších předpisů.

První skupinou jsou děti občanů jiného státu v rámci EU, pro něž jsou zřizovány speciální třídy pro jazykovou přípravu, které poskytují bezplatnou přípravu na začlenění do základního vzdělávání v ČR, včetně výuky českého jazyka. Seznam škol, na kterých je tato jazyková příprava realizována, zhotovují krajské úřady ve spolupráci se zřizovateli škol daného kraje. Kromě občanů států EU se podle zákona č. 326/1999 Sb. týká jazyková příprava také občanů Švýcarska, Islandu, Lichtenštejnska a Norska.

Druhou skupinou jsou azylanti a žadatelé o azyl. Přestože v současné době těchto jedinců na území ČR narůstá, není jejich počet příliš velký. Jedná se o rodiny nebo jedince, kteří byli v zemi původu pronásledováni, diskriminováni nebo vězněni z důvodu odlišnosti rasy, náboženství nebo politického názoru. Podle současné legislativy jsou žáci spadající do této kategorie považováni za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. **(Zákon č. 561/2004 Sb.) V §16** téhož zákona je mimo jiné zdůrazněno právo žáků se SVP na vzdělávání, které odpovídá jejich vzdělávacím potřebám, na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení. Pro tyto žáky může být také zřízena pozice asistenta pedagoga.

Třetí skupinou jsou občané třetích zemí v českých školách. Jedná se o občany států, které nepatří do Evropské unie a podle tzv. **školského zákona § 20, odst. 5**, náleží i jim bezplatná příprava „k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků“, kterou zajišťuje příslušný krajský úřad ve spolupráci se zřizovatelem školy.

Další rozlišení žáků – cizinců

- míra jeho znalosti češtiny
- míra odlišnosti jeho mateřského jazyka
- věk, ve kterém přišel do ČR
- délka pobytu v ČR
- předchozí školní zkušenosti a úspěchy
- předchozí zkušenosti se vzdělávacím systémem

Skutečnost, na jaké úrovni žák ovládá český jazyk je z hlediska pedagoga mnohem důležitější, než jestli žák pochází z evropské země, třetí země nebo jestli se jedná o azylanta.

PROBLEMATIKA BILINGVISMU

Pojem bilingvismus je velmi obtížně definovatelný. Není ani přesně vymezen v odborných publikacích. Bilingvistu chápeme jako jedince, který má možnost používat dva (nebo více) jazyků v dané komunikační situaci. Znamená to, že jedinec si jazyky osvojil a k jejich využití dochází v různých situacích a k různým účelům. Z toho vyplývá, že úroveň jazyků u bilingvistů většinou není stejná a liší se jak v ovládnutí každého jazyka jako takového, tak v ovládnutí každé ze čtyř základních jazykových dovedností (čtení, psaní, mluvení a poslech). Například smíšeným manželstvím rodičů žáka nebo každodenní komunikací dítěte s rodilými mluvčími obou jazyků, u školního bilingvismu si žák vštěpuje druhý jazyk ve škole, samostudiem či jiným způsobem spojeným s učením.

ŽÁCI S OMJ S ČESKÝM OBČANSTVÍM

Ve školách se v současné době vzdělávají i žáci, jejichž rodiče mají české občanství, ale jejich rodným jazykem není jazyk český. Jde o migranty, kdy rodiče těchto dětí nejsou jazykově integrováni. Tyto děti jsou výbornými žáky, protože nejen, že se vzdělávat musí, ale mají

o vzdělávání sami velký zájem. Chtějí dále v naší zemi studovat a aktivně žít, což představuje jejich obrovskou image. Setkáváme se s tímto jevem většinou u vietnamských rodin.

LEGISLATIVNÍ ZAKOTVENÍ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ

Základní práva jsou v ČR zaručena všem lidem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry, náboženství, politického či jiného smýšlení, národního či sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Náleží občanům ČR, ale i cizincům.

Legislativní rámec tvoří:

- Úmluva o právech dítěte,
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- Úmluva o uprchlících.
- Listina základních práv a svobod,
- Zákon o pobytu cizinců, zákon o azylu, zákon o dočasné ochraně
- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (tzv. školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Školský zákon obsahuje informace o povinné školní docházce.

Ta se vztahuje na

- všechny občany České republiky
- na všechny občany jiného státu Evropské unie, kteří pobývají na našem území déle než 90 dní
- na osoby, které pocházejí ze třetích zemí (země mimo EU) a mají oprávnění pobývat na našem území déle než 90 dnů
- na jedince, kteří se účastní řízení o udělení mezinárodní ochrany.

Na povinnou školní docházku dítěte musí dohlížet jeho zákonný zástupce. Porušení této povinnosti řeší **zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích**, ve znění pozdějších předpisů.

Děti s cizí státní příslušností mají ze zákona nárok na jazykovou přípravu, financovanou rozvojovými programy MŠMT.

Finanční dotace na jazykovou přípravu dětí s OMJ využívá pouze malé množství ředitelů škol, pokrytí potřeb se týká jen velmi omezeného počtu žáků. Děti, které jsou ale občany ČR, na jazykovou přípravu nárok nemají. Prvním krokem k získání dotace je vyšetření ve ŠPZ.

3. PODPORA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ

Novela školského zákona č. 82/2015 Sb. spolu s vyhláškou 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných vede k řadě změn týkající se dětí se SVP. Od září 2016 se tento pojem „vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami“ týká všech žáků, a to jak se sociálním, zdravotním znevýhodněním, zdravotním postižením, ale rovněž tak žáků s OMJ. Školy se řídí doporučením ŠPZ, které přidělí tzv. podpurná opatření 1. - 5. stupně. Obvykle při práci se žáky s OMJ dochází k využívání 1. – 3. stupně, 4. – 5. u žáků s odlišným mateřským jazykem spolu se zdravotním postižením.

Zařazení v:

1. stupni PO: žáci s pokročilou úrovní vyučovacího jazyka, ale je třeba upravit organizaci výuky: ve škole, ale i domácí přípravy. Nicméně prostřednictvím mírných úprav výuky a domácí přípravy by se měly problémy zmenšit nebo úplně vymizet. Škola tvoří „plán pedagogické podpory“ (PLPP).
2. stupni: žáci s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka (úroveň B1 – B2). Je třeba upravit organizaci výuky a metod, hodnocení žáka a vypracovat individuální vzdělávací plán. Tito žáci mají nárok na výuku češtiny jako druhého jazyka, a to 3 hod. týdně. Kromě běžných pomůcek jsou využívány i učebnice češtiny pro cizince.
3. stupni: žáci s neznalostí vyučovacího jazyka (A0 – A2). Je třeba velkých úprav v metodách, organizaci výuky, hodnocení žáka. Dítěti je zhotoven IVP a má nárok na max. 200 hod. ČDJ ročně a speciální učebnice a pomůcky.
4. V „**multikulturních společnostech**“ sociálním kontaktem s ostatními žáky a tvorbou vzájemných vztahů dochází k posilování hodnot a úcty ke spolužákům.

4. MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Multikulturní výchova je jedním z průřezových témat RVP ZV. Ta lze vyučovat jednak jako samostatný předmět, jednak formou různých besed, seminářů a projektových dnů.

Cíl multikulturní výchovy:

- dosažení vědomostí, dovedností a schopností, kde mají žáci zvládnout například uvědomovat si, že jsou všechny etnické skupiny a kultury rovnocenné,
- učit se komunikovat a žít s příslušníky jiných skupin, rozpoznávat projevy rasismu a xenofobie a osvojovat si poznatky z multikulturní terminologie, např. kultura, etnikum, národnost, diskriminace atd. (Průcha, 2011, s. 21)
- umět si uvědomovat svoji vlastní identitu, být tolerantní k odlišným skupinám. (Průcha, 2011, s. 22-23)

Vratislava Vyskočilová se zabývá v článku „Pohádka a multikulturní výchova“ obecnou charakteristikou multikulturní výchovy a postavení vietnamské menšiny v České republice, základním vymezením vietnamských pohádek a témat v nich obsažených, srovnáním dějové struktury vietnamských a českých pohádek a podrobným popisem konkrétního příkladu využití vietnamské pohádky v multikulturní výchově. Říká, že je dobré zaměřit se na zajímavé rozdíly mezi pohádkami z odlišných kultur.

Vietnamské pohádky se zaměřují na mytologické a etiologické příběhy, vysvětlení vzniku a příčin přírodních jevů. Odlišné postavy vycházejí z místních pověstí, často se vyskytuje přítomnost nejvyššího nebeského vládce, a to nefritového císaře. Dále pak je ukázána odlišná povaha některých postav vyskytujících se v pohádkách obou kultur, a to drak, který je v českých pohádkách symbolem zla, ve vietnamských symbolem dobra.

Konec českých pohádek bývá typický, naivní typu: „pokud nezemřeli, žijí tam dodnes“.

ZÁSADY PŘI PŘÍCHODU ŽÁKA DO TŘÍDY

Tipy do výuky

- nechávat žáka hodně mluvit – podporovat kontakty
- skupinová práce
- nenechávat sedět spolu děti/žáky stejné národnosti

- hodně číst nahlas před třídou – všichni mu drží palce, je to pro něj motivace
- můžeme začít samostatně s češtinou pro cizince a postupně aktivity propojovat
- materiály – nejlepší je mít speciálně připravené praktické materiály k rychlému použití

Cizinci mívají problém s koncovkami. Jako pomůcku lze zvolit tabulku se vzory.

Při zařazení žáka s OMJ do výuky pomáhá:

- pracují všichni společně, celá třída má stejné téma, příp. text, ale žák s OMJ jiný úkol než čeští žáci
- úprava množství – všichni vymýšlejí 5 vět, žák s OMJ jen 2 věty
- diktát-žáci s OMJ jen některá slova nebo mají diktát předem napsaný a podtrhávají, co znají, nebo podle poslechu doplňují hlásky, délku /znaménka, slabiky, slova
- délka cvičení, učiva-žáci s OMJ mají na nácvik např. vyjmenovaných slov jejich menší počet - např. po B se učí pouze *být, bydlet, byt, nábytek, dobytek, kobyla a býk*
- samostatná příprava předem – dostanou materiál nebo např. klíčová slova k tématu předem domů a mohou se předpřipravit doma anebo v družině, při doučování
- odlišný úkol ve stejném tématu, ale s jiným materiálem
- pomoc se slovní zásobou - dávat příklady k výkladu, příklady k zadání (potom na 90 % porozumí)
- žák s OMJ je inspirací pro ostatní žáky

ČEŠTINA JAKO DRUHÝ JAZYK

V češtině pro cizince (zvláště pokud jde o **češtinu jako druhý jazyk**) se klade důraz:

- na dorozumění a komunikaci
- na slovní zásobu
- na správné formy slov a větných struktur

Na 1. místě je komunikace – sdělování a porozumění.

Výuka pro Čechy i žáky s OMJ by měla být **praktická** a měla by se týkat **konkrétních komunikačních situací**. **Jazyková výuka** by měla být **spojená s výukou slohovou a komunikační**.

5. VZDĚLÁVACÍ OBOR ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Čtenářská gramotnost, potažmo čtení je základním kamenem k rozvoji klíčových kompetencí, tolik důležitých v celém životě člověka.

Je důležité, aby žáci měli v závěru základního vzdělávání dobře zvládnuté a zakořeněné čtenářské dovednosti a návyky a uměli je správně využívat.

Obor český jazyk a literatura rozdělujeme do tří částí:

Komunikační a slohová výchova

Jazyková výchova

Literární výchova

Komunikační a slohová výchova:

- učí žáky vnímat a chápat různá jazyková sdělení,
- číst s porozuměním,
- kultivovaně psát, mluvit
- rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu.

Jazyková výchova:

- žáci získávají vědomosti a dovednosti důležité k osvojování spisovného českého jazyka
- vede žáky k přesnému a logickému myšlení

Literární výchova:

- žáci získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti tvořivé recepce, interpretace a produkce literárního textu.
- rozvoj prožitků, postojů, hodnot prostřednictvím hlavních hrdinů děje

Největší zastoupení v České republice mají Ukrajinci, Slováci, Vietnamci, Poláci, Bulhaři, Rumuni, Mongolové a Bulhaři. V současné době žáků – cizinců ve školách přibývá a přibývá

stále bude. Jejich vzdělávání proto neberou pedagogové jen jako legislativní povinnost, ale jako nový úkol doby, v níž žijeme.

U žáků znevýhodněných nedostatečnou znalostí českého jazyka lze prostřednictvím čtenářství rozvíjet jazykové kompetence, a to nejen v oblasti slovní zásoby, ale i gramatiky (předpony, předložky, dlouhé, krátké samohlásky, psaní graficky podobných písmen). Např. při psaní diktátu je vhodné doplňování slov do textu a vždy vybrat text, kterému žák rozumí. Slova z diktátu je třeba vysvětlit, ověřit, zda jim žáci rozumí, jaký je jejich význam. Při rozvoji čtenářství u žáků s OMJ je vhodné do práce s textem zahrnout i prvky dramatické výchovy, založené více na pohybu a neverbální komunikaci (a méně na komunikaci slovní).

Dnes se potýkáme s vážným problémem čtenářství. Užívání médií neliterárních (PC, tablety, mobily) vede k nižší čtenářské připravenosti žáků, žáci mají málo času na knihy, málo času na komunikaci s rodičem, kamarádem.

Pedagog v rámci vzdělávání žáků s OMJ využívá alternativní metody výuky a principy práce, neomezuje se jen na frontální výuku, žáci si zvykají akceptovat přítomnost spolužáků cizinců jako přirozenost. Ačkoli vnímají jejich odlišnost, nestrání se jich, přátelí se s nimi.

Ve výuce využívají pedagogové inovativní principy:

- názornost (obrázky, tabulky, myšlenkové mapy, grafy, zeměpisné mapy,...),
- týmovou práci
- portfolia k zakládání slovní zásoby k danému předmětu
- obrázky, pracovní listy
- slovíčka: žák – cizinec obdrží od vyučujícího, nebo asistenta pedagoga pojmy a názvy důležité pro daný předmět, které bude ve výuce potřebovat v následující hodině. Tyto pojmy-slovíčka se musí žák naučit, pochopit jejich význam, a tak se pro něj příští vyučovací hodina nestává jen časem, kdy sedí ve třídě a vůbec nerozumí, co se kolem něj odehrává, ale je schopen se daleko snadněji zapojit do vyučovacího procesu.

Bez správného uchopení a zvládnutí jazyka českého není proces integrace možno zdárně dokončit. Komunikace, jakožto jeden z hlavních aspektů socializačního procesu, je v době současné i minulé, hlavním prostředkem. Z tohoto důvodu je jak slovo psané, tak i slovo mluvené, nástrojem ke správnému začlenění jednotlivých minorit do většinové společnosti.

6. DIDAKTIKA ČESKÉHO JAZYKA

1. stupeň ZŠ je rozdělen do dvou období:

1. - 3. ročník

4. - 5. ročník

Výstupy zveřejněné v RVP musí pedagog respektovat.

Každého z nás napadne pod pojmem „čeština“ spousta věcí:

mateřský jazyk, pravopis, pády, těžký jazyk, škola, krásná literatura, komunikace a dorozumívání, bohatý krásný jazyk, slovanský jazyk

Vidíme, že češtinu vnímáme z různých úhlů pohledu.

PRAVOPIS

Osvojování základů českého pravopisu patří k základním úkolům vyučování mateřskému jazyku na 1. stupni. Umění psát spočívá ve znalosti písmen, ale též pravidel, jak písmena řadit, jak je uplatnit ve slovech. Žáci zvládají tvary písmen, cvičí se v psacích dovednostech a současně si postupně osvojují pravopisná pravidla. Žák vnímá při čtení grafickou podobu slova a ukládá ji i podvědomě do paměti.

Psaní je výkon fyzický i psychický. Zatěžuje celou osobnost žáka. Z toho vyplývá, že taková činnost žáky unaví, zvláště žáky nižších ročníků. Co se týká pravopisu, je bezesporu jeho znalost pro kulturního občana nutná. A právě první stadium jeho osvojování je základem pro jeho budoucí plné zvládnutí.

Pravopis je dovednost opírající se o vědomosti. Při nácviu od nich vycházíme. Žák musí nejdříve pravopisný jev poznat, uvědomit si jej, přiřadit jej pod příslušné pravidlo a rozhodnout se pro řešení.

1. ročník:

klíčová slova: sluchové rozlišení hlásek, intonace věty slovo, slabika, hláska rozpočítadlo, hádanka, říkanka, báseň, pohádka, verš, rým, spisovatel tiskací písmo, psací písmo jméno, příjmení, začátek věty četba textu, poslech zdvořilé vystupování – pozdrav, oslovení, omluva, požádání, poděkování, rozhovor, tykání, vykání otázka, odpověď, ilustrace výslovnost souhlásek, samohlásek, souhláskových skupin, dýchání, tvoření hlasu, tempo řeči, výslovnost psací náčiní, pomůcky, příprava na vyučování psací a tiskací písmo, číslice, písmeno, hláska,

slabika, slovo opis (z psacího písma), přepis (z tiskacího písma) ilustrace, popis, správné řazení vět

➤ Délka samohlásek:

V první době nácvičku psaní a čtení poznávají žáci rozdíl v záznamu krátké a dlouhé samohlásky - délka je spjata s podobou slova nebo jeho tvaru: (páni - paní)

Podmínkou ke správnému sluchové rozlišování délky a krátkosti je především čtení, při němž dbáme na to, aby žáci dodržovali náležitou délku samohlásek. Když délku žák slyší, dovede ji odlišit od krátkosti a dovede ji správně zaznamenat. Nácvik musí začínat sluchovými cvičeními.

2. ročník

Klíčová slova: nadpis, řádek, přízvuk, intonace věty, tempo řeči slovo, slabika, hláska, písmeno, slabikotvorné r, l, znělé a neznělé souhlásky, tvar slova básně, pohádka tiskací písmo, psací písmo antonyma, synonyma, slova nadřazená, podřazená, souřadná, příbuzná slova přednes, reprodukce textu, dramatizace, vyprávění, ilustrace zdvořilé vystupování – viz 1. roč. podstatné jméno, sloveso, předložka pozdrav, oslovení, omluva, prosba, zdvořilé vystupování, mimika, gesta dělení hlásek na tvrdé, měkké, obojetné, abeceda písmeno, hláska, slabika, slovo, věta úhledný, čitelný a přehledný písemný projev, úprava textu ilustrace, popis, správné řazení vět

➤ Psaní i – ý:

Psaní i/y je typickým znakem pro češtinu. Dva grafémy označují jeden foném. Protože nemá psaní oporu ve výslovnosti, je pro žáky velmi těžké. Volba psaní i/y je vázána na předchozí hlásku/písmeno. Žáci si pamětně osvojí slabiky se souhláskami:

po nichž se píše jen **y**: **h, ch, k, r, d, t, n**

po nichž se píše jen **i**: **ž, š, č, ř, c, j, d, t, n**

po nichž se píše **i** a **y**: **b, f, l, m, p, s, v, z** (tuto řadu slabik uvádějí žáci se samohláskou **e**)

Hlásky bývají tradičně označovány jako tvrdé, měkké a obojetné.

S nácvikem psaní začínáme odděleně, nejdříve jen po hláskách tvrdých a měkkých, později po souhláskách obojetných. Je třeba mu věnovat dostatek času, podcenění učiva by vedlo k chybovosti na druhém stupni.

➤ Psaní souhlásek:

Jde o tzv. znělost souhlásek **d/t, d'/'t', b/p, v/f, z/s, ž/š, h/ch, g/k**.

ve tvarech slova: há**d**ka – há**d**ek, su**d** – su**d**u, vů**z** – vo**z**u...

u příbuzných slov: prosba – prosít

➤ Psaní velkých písmen:

Učí se psát v rámci 2. – 5. ročníku na 1. st. a dále pak na 2. stupni. (na počátku věty, vlastní jména, několikaslovné názvy, příslušníci národů). Je vždy důležité žákům vysvětlit, co jména označují, co znamenají, jelikož chyby by mohly pramenit právě z věcné neznalosti.

➤ Slova přejatá:

Žáci se s těmito slovy setkávají již v prvních ročnících a je třeba jim je vysvětlit. Jedná se o slova cizí, ve kterých jsou výjimky v pravopise a je nutno je dodržovat.

➤ Dělení slov:

Dělení má svá pravidla: po slabikách (pra-vi-del-ný)

podle stavby slova, kde oddělujeme předponu: (pro-hlí-žet)

kde není morfematically šev zřetelný: (pra-ví-tko/pra-vít-ko)

Není třeba být na žáky přísný, touto problematikou se budou zabývat podrobněji v 5. ročníku

➤ Interpunkce:

Při zápisu mluveného projevu se řídí intonací, a to klesavou, stoupající, klesavě stoupavé a stoupavě klesavé. Podle intonace určují za věty interpunkční znaménka, a to tečku, vykřičník, otazník.

➤ Slovní druhy:

s jejich názvy a základním vymezením se žáci setkávají již ve 2. ročníku. Podmínkou je dobrá znalost definic v přesném znění, určování slov z textu, nikoli izolovaně. Určování slovních druhů se provádí především ústně, anebo číslicemi.

➤ Věta a souvětí:

Větu mají žáci pochopit podle obsahové a formální uzavřenosti. Obsahová ohraničenost se chápe jako jedno sdělení, formální se vyznačuje intonací a pauzou.

Souvětí je pak spojením více vět, tj. více uzavřených obsahů.

Dalším poznávacím znakem je výskyt spojek. Toto je pro děti hodně složité, protože spojky spojují nejen věty, ale i větné členy. Na tomto stupni má rozlišování věty

a souvětí jen orientační význam. Analýza souvětí se omezuje na zjištění počtu vět a vytyčení spojovacích výrazů.

3. ročník:

Klíčová slova: tempo, přízvuk, intonace znělé a neznělé hlásky, tvar slova frázování, tempo řeči, báseň, pohádka tiskací písmo, psací písmo slova jednovýznamová, mnohovýznamová, příbuzná, kořen slova, předpona, přípona pocit, postoj zdvořilé vystupování – pozdrav, oslovení, omluva, požádání, poděkování, rozhovor, tykání, vykání podstatná jm., přídavná jm., zájmena, číslovky, slovesa, předložky, spojky, částice, citoslovce, základní tvar slova přednes, reprodukce textu, dramatizace, vyprávění, ilustrace úhledný, čitelný a přehledný písemný projev, úprava textu podstatné jméno, přídavné jméno, sloveso, skloňování, časování poezie, próza, báseň, pohádka věta jednoduchá a souvětí, spojky, spojovací výrazy obojetné souhlásky, vyjmenované slovo, slovo příbuzné, stavba slova, kořen slova

➤ Psaní i – y po obojetných souhláskách:

Rozlišujeme: kořen slova, přípona, předpona a koncovka.

Jde o psaní slov vyjmenovaných – b, f, l, m, p, s, v, z, jejichž psaní je závislé od pamětné znalosti a k nim slov příbuzných.

BY: sloveso „být“ má poměrně rozsáhlou čeleď příbuzných slov.

FY: málo početná skupina slov

LY: je třeba vysvětlit mlýn – mlít

MY: pozornost věnujeme hlavně skupině slov odvozených od slova mýdlo. Pochopit rozdíl homofonu my – mi můžeme objasněním vztahu **my** – (já, ty, Pepík...), **mi** /já (Dal mi to)

PY: je třeba důkladného vysvětlení slov

SY: přesvědčíme se, zda žáci vědí, co je sysel, sýček, sýkora

VY: vysvětlení je třeba slovům výt, výskat a slovům s předponou vy-, (vysvětlení: odloučením předpony zůstane hotové slovo. vy- **dělat**, vy- **nést**, vy- **počítat**...)

ZY: dobré vysvětlení slov brzy/brzičko.

Cesta od paměti k automatickému psaní je dlouhá, pokračuje ještě ve 4. a 5. ročníku.

➤ Písmeno ě:

V grafické soustavě má trojí úlohu:

ve slabikách dě, tě, ně značí měkkost hlásek (dělo, tělo, koně...)

psané bě, pě, vě, vyslovujeme bje, pje, vje. Mě vyslovujeme mně. (pěnkava, město, věnec...)

ve slabikách s -i- (divadlo, tisíc, loni...)

K upevnění nácviku přispívá čtení.

➤ TVARY SLOVES:

Skladba: shoda podmětu s přísudkem a interpunkce

Pozor na shodu podmětu s přísudkem ve středním rodě, protože je v něm koncovka **-a:** (kuřata zobala, stavení zpusťla)

Postup při nácviku:

- stanovíme základní skladebnou dvojici (ZSD)
- určíme rod a životnost – neživotnost podstatného jména v podmětu
- připomeneme pravidlo psaní y – i v příčestí
- Probíráme jen shodu podle tvaru a tvar podmětu vždy zdůrazňujeme: Zástupy pochodovaly. Žáci pracovali. ...)

Interpunkce: složitá pravidla má kladení čárky ve větě a v souvětí.

4. ročník:

klíčová slova: interpunkce, odstavec antonyma, synonyma, homonyma, vícevýznamová slova poslech, četba, záznam četby záznamy o četbě stavba slova reprodukce textu dialog, slovní a mimoslovní komunikace, gesta, mimika, telefonický rozhovor podstatná jména, přídavná jména, zájmena, číslovky, slovesa čtenářský deník, ilustrace, dramatizace přízvuk, pauza, tempo soustava vzorů podstatných jmen lidová slovesnost, žánry lidové slovesnosti komunikační situace, zdvořilost spisovný, nespisovný, vulgární výraz, nářečí básně s dějem, bez děje, obsah a forma, tiskopis (příhláška, dotazník, žádost) věta jednoduchá, souvětí, spojovací výrazy klasická česká pohádka osnova, vypravování, popis (zvířete, člověka, věci, pracovního postupu, místnosti) podmět, přísudek pověst slovo vyjmenované, příbuzné povídka sloka, verš, rým

➤ Slabiky bě, vě, bje, vje: (probíráme společně)

Soustředíme se na psaní s **-je-**, protože zápis s **-ě-** je běžný a základní. Tento způsob psaní je tam, kde jde o přepony **ob-** a **v-** a **kořen slova začínající je-:** (ob-jednat, ob-jet, v-jet, v-jem).

Nácviku musí předcházet poučení o předponě, je tedy spojen se znalostí o stavbě slova. Úplné zvládnutí pravopisu tohoto jevu je náročné a pokračuje na 2. stupni.

➤ Psaní slabiky mě/mně:

nacvičujeme s oporou o souvislost s příbuznými slovy, v nichž je **-m-** nebo **-mn-**. Žáci bez větších problémů pochopí psaní příslovcí podle podoby přídavných jmen, od nichž byla odvozena: (tajemně – tajemný, temně – temný, strmě – strmý).

Složitější je psaní slovesných tvarů typu a podstatných jmen slovesných: (zatemnění, zapomněl). Poukážeme na tvary, kde je skupina **-mn-** zřetelná: zatemnit, zapomenout /-men-/. Třeba dát pozor na tvary zatemnění, rozuměl – zde jde o tvary s **-m-**: zatmí, rozumí.

Je dobré žákům říct slova, pro která je typické **-mně-**: vzpomněl, pomněnka, domněnka...

➤ Interpunkce:

Žáci se seznamují s interpunkcí přímé řeči (dále pak i na vyšším stupni ZŠ).

➤ Základní skladební dvojice:

Nejdříve přivedeme žáky k poznatku, že věta je složena ze slov. Ale dále vidí, že ji může tvořit jen jedno slovo. Poté ukážeme, že slova mají určitý řád.

ZSD = základ věty. Žáci ji poznají podle obsahu, otázky, formy. Otázka = člen řídicí. Vše zapisují do grafu, dvojitou čáru pro ZSD, používají šipky pro člen závislý.

Podmět, přísudek, holý podmět, holý přísudek, několikanásobný podmět – další učivo, které se žáci učí na 1. stupni.

➤ Slovní druhy:

Tvarosloví tvoří značnou část jazykového učiva. Na 1. stupni si osvojuje základy **časování** a **skloňování**.

Zájmena určují žáci nejhůře, protože jejich zástupný význam je jim nejméně přístupný. Potíže dělají i všechny neohebné slovní druhy, s výjimkou citoslovcí.

Tvarosloví podstatných jmen:

rod, číslo, pád, vzor (pádové otázky si musí žáci dobře pamatovat)

Skloňování jmen:

Máme-li zařadit jméno do soustavy, musíme nejdříve určit rod: střední, ženský, mužský. Dále pak je nutné rozlišení vzorů. Přehled vzorů a jejich tvarů je dobré žákům předvést na tabuli. Složitě jsou poměry v 6. pádě č. množ.

Tvarosloví sloves:

nejdříve probíráme osobu, číslo, poté čas, způsob (problém činí podmiňovací způsob z důvodu neznalosti pomocného slovesa (bál by ses, psali bychom...)).

4. ročník

(Komunikace a sloh, jazyk, literární výchova)

Klíčová slova: synonyma, antonyma, slova vícevýznamová, homonyma poslech, četba, hodnocení orientace v textu, fakta a názory, celistvost a soudržnost textu, poznámky, výpisky, referát kořen slova, předponová část, příponová část, koncovka, skupiny hlásek poezie, pohádka aktivní naslouchání slovo tvorba, slovo tvorný základ bajka běžná komunikace – přímá řeč, uvozovací věty; literární dialogy; vztahy ve slovní zásobě ohebné i neohebné slovní druhy lidová a umělá pohádka, autoři a ilustrátoři pohádek, lidová slovesnost slovní a mimoslovní komunikace, konflikt, omluva mluvnické kategorie pověst média, reklama, pozvánka, inzerát, zpráva, oznámení, SMS, email, pozvánka, vzkaz druhy přídavných jmen, koncovky přídavných jmen tvrdých a měkkých dobrodružná literatura přízvuk, pauza, intonace druhy zájmen, tvary vybraných zájmen comics výslovnost, znělost druhy číslovek, pravopis vybraných číslovek orientace v textu, odstavec přihláška, složenka, podací lístek slovesný způsob, zvrtná slovesa, složené tvary v činném rodě, mluvnické kategorie sloves (osoba, číslo, způsob, čas) přirovnání, básnický přívlastek

- Vypravování – osnova, popis (místa, pracovního postupu, děje) podmět, přísudek, základ věty, několikanásobný podmět, nevyjádřený podmět čtení s porozuměním spojky přísudek, podmět, přičestí minulé, shoda s podmětem nevyjádřeným a několikanásobným.

Činnosti v hodinách českého jazyka:

- pexeso,
- skládačky,
- puzzle,
- testy, kvízy, křížovky
- domino,

- kvarteto,
- Kimova hra,
- šibenice,
- kostky,
- poslech pohádek a pověstí
- práce s příběhem
- zpěv dětských písniček
- procvičování gramatických tvarů pomocí tabulek a barevného rozlišení, obrázků a obrázkového čtení, přiřazovacích cvičení.
- Kreslení a tvoření obrázků
- Kazuistika z přírodnin.
- Návštěva nedaleké městské knihovny
- vycházka po Praze – cílem Petřín, Vyšehrad, Poštovní muzeum,...
- pracovní listy – z oblasti Člověk a jeho svět –
- rostliny a houby
- živočichové
- přírodní společenstva
- roční období
- části dne
- dny v týdnu
- kolik je hodin
- lidské smysly
- lidské tělo

K obohacování slovní zásoby je možné využívat Frausův Slovník českého jazyka skvěle ilustrovaný, publikaci Čeština pro malé cizince, obrazové soubory DIDA, učebnice

procvičovací sešity, pracovní listy, nápady z internetu, ale také věci, které sám vyrobil. Učebnice obsahují soustavný výklad učiva, jsou zdrojem různorodých cvičení pro práci v hodině i doma.

7. HRA A JEJÍ VÝZNAM

Hra je činnost, která nás provází celým naším životem. V předškolním věku zaujímá více času, velký podíl má pak i ve věku školním. S rostoucím věkem, i když hra dítě baví, čas věnovaný hře klesá.

Hra má řadu aspektů: aspekt poznávací, procvičovací, emocionální, pohybový, motivační, tvořivost, fantazijní, sociální, rekreační, diagnostický, terapeutický. Do hry se mohou zapojit jednotlivci, dvojice, skupiny.

Jan Ámos Komenský definoval hru jako „cvičení (ducha nebo těla) určené pro více jedinců, závodících o nějakou hmotnou nebo čestnou odměnu“ (Uhlířová, 2003, s. 22). Podle něj má hra 7 požadavků – pohyb, vlastní rozhodnutí, družnost, závodění, řád, lehkost v provozování hry a příjemný cíl. Ve školním věku má sloužit k odreagování a relaxaci. Komenský vidí velký potenciál v dodržování pravidel, které hra má. Hra má podle něj funkci přípravy pro život, proto by měly být všechny hry upraveny tak, aby žákům předváděly reálné situace a vytvářely návyky (Uhlířová, 2003, s. 23).

Jan Ámos Komenský chápal hru jako „**prostředek rozvoje všech fází lidského života**“ (Uhlířová, 2003, s. 16).

- Hry mladšího školního věku

Hra dítěte začíná být hodně propracovaná a promyšlená. Poprvé se v tomto období hodně objevují rozdíly ve hrách mezi chlapci a dívkami. Zatím chlapci hrají více pohybové hry s prvky dobrodružnosti, dívky více hrají hry pečovatelské. Velmi oblíbené jsou také dramatizace (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980). Nejdříve jsou hodně jednoduché, postupně se stávají složitějšími a promyšlenějšími, s danými pravidly, která jsou ale často porušována. Důležité jsou i hry se zvířaty. Podle Pavla Říčana (2004) by si mělo dítě hrát s teplotkrevným, srstnatým zvířetem, tedy psem, kočkou nebo alespoň křečkem či morčetem. Hry dětí mladšího školního věku nejsou však jen činnosti zájmové, objevují se i ve školním vyučování. Hry jsou používány na vysvětlení nové látky, procvičení i zhodnocení. Jsou také vhodné jako motivace.

- Hry staršího školního věku

Hry v tomto věku se postupně stávají více podobné hrám dospělých. Mezi nejoblíbenější hry patří hry bojové, kolektivní a hry sportovní (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980). Nejčastěji se objevují sporty, mezi které patří hokej, fotbal, florbal, košíková apod., neboli sporty, ve kterých dochází ke kontaktu těla na tělo (Říčan, 2004). V dnešní době se, dle mého názoru, nejčastěji objevují hry počítačové - děti přijdou ze školy a často celé odpoledne hrají hry na počítači. Sportovní hry umožňují dětem vyniknout v určité oblasti, což je pro ně v daném

věku velmi důležité. Dospívajícím v tomto věku bývají také svěřovány sportovní činnosti dětí mladšího věku, což na ně klade i požadavek výchovný (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980).

- Hra jako vyučovací metoda

Hra je zařazována do vyučování jako metoda, která děti aktivizuje a posiluje jejich zájem o probírané učivo. Ve vyučování lze použít různých druhů her. Didaktické hry však vyžadují dodržování stanovených pravidel, což vede k sebekontrolě žáků (Skalková, 2007). Žák se při hře učí nejen dodržovat pravidla, ale zároveň jednat s ostatními lidmi a především si upevňuje právě probírané, nebo již probrané učivo. Při hrách se často používají nejrůznější metody: hračky, stavebnice, apod. Jedním z druhů her jsou i soutěže, které učí toleranci, odpovědnosti, hodnocení a sebehodnocení žáků. Ty by však neměly vytvářet ve třídě rivalitu a snahu dosáhnout vítězství za každou cenu. Soutěž je nutné od hry odlišit, protože v této činnosti jde především o umístění žáků, ve hře jde o samotnou činnost. Pro soutěž je typická organizace činnosti (Vališová, Kasíková, 2007). Mezi univerzálně použitelné hry patří hry rozhodovací, kvízy, soutěže, problémové úlohy, honba za pokladem, atd. V rozhodovacích hrách je základní činností rozhodnutí v dané situaci. Žáci pracují ve dvojicích nebo malých skupinkách, třídí kartičky podle daného kritéria nebo mohou přiřazovat dvě kartičky k sobě. Kvízy se často používají na zopakování již probrané látky. Je důležité si na začátku ujasnit pravidla. Stejně tak i soutěže nebo honba za pokladem jsou pro žáky velmi přitažlivé hry. Jakoukoli problémovou úlohu můžeme proměnit ve hru v tu chvíli, kdy ji uděláme poutavou, např. logické úlohy (Petty, 2008).

DIDAKTICKÁ HRA

Jednou z metod výuky je také didaktická hra. Tuto metodu je možné použít ve všech předmětech a etapách výuky. Může být zařazena na začátku hodiny jako motivace, stejně tak jako uvedení nového učiva nebo naopak procvičení a rekapitulace již probírané látky. Didaktická hra je taková hra, která má určitá pravidla a směřuje k předem vytyčenému cíli. Průcha, Walterová, Mareš (2001) charakterizují didaktickou hru jako „analogii spontánní činnosti dětí, která sleduje (pro žáky ne zjevným způsobem) didaktické cíle.“ Didaktická hra se může odehrávat jak ve třídě, tak na hřišti nebo v přírodě. Má svá pravidla, vyžaduje průběžné řízení a závěrečné hodnocení. Učitel může být hlavním organizátorem, hráčem, ale také pozorovatelem. Didaktická hra podněcuje žáky k aktivitě, využívá jejich dosavadní zkušenosti, podporuje jejich zájem a soutěživost (Průcha, Walterová, Mareš 2001).

(H. Meyer, 2000, s. 348-349) uvádí 3 druhy didaktických her.

Interakční hry, mezi které patří společenské hry, myšlenkové a strategické hry, učební hry, svobodné hry (hry s hračkami), sportovní a skupinové hry, hry s pravidly.

Simulační hry, do kterých lze zařadit hraní rolí, řešení problémů, konfliktní hry, hry s loutkami a maňásky.

Scénické hry, které jsou specifické svým rozlišením dětí na hráče a diváky, mají jeviště, rekvizity a speciální oblečení. Tyto hry souvisí s divadelními představeními.

Metodická příprava didaktických her

Každou hru je před jejím použitím pro děti nutné nejdříve připravit. Základem hry je nápad. Hra musí mít jasně formulovaná pravidla. Neméně důležité je hodnocení. Způsob hodnocení by měl být vysvětlen před začátkem hry, měla by být stanovena hodnotící kritéria, aby i samotní žáci mohli svůj výkon posoudit. Každá hra by měla být vyzkoušena dříve, než se stane trvalou součástí výuky (Jankovcová, Průcha, Koudela, 1988).

Učitel může zvolit jednotlivce nebo skupinu dětí, kteří mu mohou s organizací pomoci, popřípadě mohou vytvořit skupinu pozorovatelů, kteří mají zadané úkoly, jež znají jen oni, a svou úlohu pak objasní v diskusi, která proběhne po ukončení hry. Stejně tak může být stanovena i skupina žáků, která hru hodnotí jako tzv. žákovská porota (Jankovcová, Průcha, Koudela, 1988). Cílem závěrečné diskuse je propojit právě odehranou hru s probíraným učivem.

Práce ve skupinách

Didaktické hry, ale i jiné činnosti v průběhu vyučování, jsou často realizovány ve skupinách. Žákům skupiny zajišťují aktivitu, ale také je učí pomáhat si navzájem a diskutovat o daném tématu, učí se sdělovat své názory a argumentovat. Skupinová práce je pro žáky zábavná a zároveň je vede k zodpovědnosti za vlastní učení (Petty, 2008). Jelikož mají šanci projevit svůj vlastní názor a seznámit se i s názory ostatními, musí si dokázat svůj názor obhájit a seznámit s ním později i učitele a ostatní žáky ve třídě. Žáci ve skupinách pracují na řešení problému efektivněji než samostatně, předkládají více názorů a argumentů, než kdyby každý pracoval samostatně. Skupinová výuka má několik rysů, mezi které patří spolupráce žáků při řešení obvykle náročnější úlohy nebo problému, dělba práce při řešení problému, sdílení názorů a prožitků, vzájemná pomoc členů skupiny, odpovědnost jednotlivých žáků za výsledky společné práce (Maňák, Švec, 2003). Rozdíl skupinových prací můžeme spatřit i v zadávání úkolů. První možností je to, že všechny skupiny pracují na stejném úkolu, druhá možnost je opačná, každá skupina má úkol jiný. Třetí možností je tzv. střídavé zadávání, což znamená sled úkolů, které jsou skupinám zadávány v různém pořadí. Jednotlivé úkoly by neměly být dlouhé, spíše kratšího charakteru (5 minut), poté následuje seznámení ostatních s řešením (Petty, 2008).

Další metodou je **brainstorming-** tzv. **burza nápadů, myšlenek**, žáci říkají, píší vše, co je napadne k danému tématu.

Možnosti rozdělení žáků do skupin:

- **náhoda** – Každému dítěti dám číslo, děti se stejným číslem vytvoří skupinu.
- **kamarádství** – Žáci sami vytvoří skupiny s požadovaným počtem členů.
- **výsledky, zkušenosti žáků** – Žáci mohou být rozděleni podle svých výsledků v určitém oboru (český jazyk – rychlí, průměrní, pomalejší), čímž umožníme pracovat stejně rychlým dětem společně a můžeme se těm, kteří to potřebují více věnovat.
- **záměrné promíchání**
- **podle zasedacího pořádku**

Zajistím, aby v jedné skupině byly jak děti pomalé, tak děti rychlé i průměrné, děti s OMJ, děti se od sebe mohou navzájem hodně naučit.

Hry v jazykovém vyučování můžeme rozdělit do několika skupin:

Hry, při nichž hodnotíme správnost odpovědi - tyto hry jsou klidnější, za správnou odpověď získává žák bod pro svou skupinu - žáci jsou vyvoláváni postupně, mohou se vyvolávat navzájem.

Dalším způsobem je postupné odpovídání žáků, kteří sedí vedle sebe a za sebou v lavicích, v menších kolektivech lze využít míče nebo jiného předmětu, který si děti hází, ten, kdo má míč, pak odpovídá - hrozí zde ale zase odpovídání stále stejných žáků

Závodivé hry, při kterých žáci získávají za své odpovědi body - možno hrát jako jednotlivci nebo skupiny

Písemné hry - mohou být použity i k hodnocení výkonu dětí nebo jen procvičení daného jevu, děti mohou psát na tabuli, na papír nebo do sešitu, mezi tyto hry patří například „štafeta“, kdy papír putuje po třídě a každý na něj doplní určitý výraz (Polívková, 1963, s. 11-12)

Hru můžeme použít jako motivaci na začátku nového učiva, ale také na jeho procvičení, zopakování a někdy také na zhodnocení vědomostí našich žáků. Nejčastěji hru používáme k opakování učiva, kdy nám hra pomáhá upevňovat vědomosti žáků, aktivizuje je a zároveň je pro ně zábavná.

Jazykové hry mohou být::

- **Krátkodobé** - používány v hodinách, na sebe nenavazují
- **Dlouhodobé** - motivuje k činnosti a udržuje aktivitu dětí po delší časový úsek. Jednotlivé hry je dobré zařadit na určité místo ve vyučování, například jedenkrát za týden v danou hodinu. Všechny hry nemusí probíhat ve škole, ale některé mohou mít formu domácích úkolů. Zahájení dlouhodobé hry může být také provedeno různými způsoby - četba, dopis, zpráva, vyprávění, citát nebo neobvyklé prostředí, které je podle Simony Pišlové (2008) na seznámení s takovouto hrou nejlepší. Můžeme využít návštěvy divadla, kina, knihovny nebo jiného místa, popřípadě nám může pomoci jiné uspořádání sezení nebo použití jiného světla nebo svíček (Pišlová, 2008).

Jedním z významných momentů začátku každé hry je motivace. U krátkodobé hry by neměla přesáhnout 5 minut, u dlouhodobé hry 20 - 45 minut. (Pišlová, 2008). Jedním z prvků motivace jsou také odměny a hodnocení.

PRAKTICKÁ ČÁST

8. ZÁSObNÍK DIDAKTICKÝCH HER PRO SPESTŘENÍ HODIN ČJ

Inspirací pro vytvoření kolekce didaktických her nám jsou hry, které ve výuce používáme, nebo jsme je viděly na praxích, ale také hry, které jsme našly v různých knihách a učebnicích. Jsou různě obměněné. Didaktické hry a pracovní listy v této sbírce je možno použít od 1. - 5. ročníku, po určité úpravě dle fantazie učitele a žáků i pro ročníky starší.

1. Představ nám své písmenko

Zaměření: určování hlásky na začátku slova.

Pomůcky: různé předměty (místo předmětů se dají použít obrázky).

Použitelnost hry: od 1. třídy

Pravidla: Než začneme, musíme si s žáky věci pojmenovat, aby si byli jisti názvem předmětu. Učitel rozdává dětem předměty (např. lžičku, ořech). Učitel k sobě volá jednotlivé hlásky. Kdo z žáků má předmět začínající na jmenovanou hlásku, jde ho představit ostatním.

Výstupy: Určí hlásku na začátku slova, postupně vyjmenuje všechny hlásky ve slově a z hlásek sestavuje slova

2. Denní režim

Zaměření: nácvik vypravování.

Použitelnost hry: od 1. třídy

Pravidla: Učitel řekne postupně nahlas první části vět, každý si větu doplní, případně napíše a nakonec přečte. Mělo by tak vzniknout vypravování. "Ráno vstanu a ... Po snídani ... Ve škole se ... Odpoledne budu ... Po Večerníčku ..."

Příklad: *Ráno vstanu a jdu si uvařit čaj. Po snídani si vyčistím zuby a učešu se. Ve škole se skvěle bavím. Odpoledne budu jezdit na kole. Po Večerníčku maminka přečte pohádku.*

Výstupy: Dodržuje pravidla vyprávění a posloupnost děje užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves

3. Rozstříhaná pohádka

Zaměření: porozumění textu.

Použitelnost hry: od 3. třídy

Pravidla: Děti dostanou části textu – rozstříhané po odstavcích (mladší děti) nebo větách (starší děti). Snaží se uspořádat části tak, aby byly smysluplné.

Obměna: Děti mají krátký text: například 5 vět. Nejprve si jej přečtou. Poté rozstříhají na jednotlivá slova a dají opět dohromady. Slova složí v jiném pořadí, aby se pozměnil smysl vět. Text se přečte nahlas ostatním.

Výstupy: Vytvoří krátký kultivovaný mluvený projev

4. Doplnění vět

Zaměření: nácvik vypravování.

Použitelnost hry: od 3. třídy

Pravidla: Na tabuli jsou napsané věty, děti k nim mají domyslet text. Na tabuli může být konec hledaného textu, střed, začátek apod.

Příklad: „... a tak se ztratil pes.“ „..., říkal jsi, ale potom udělal ...“ „...
a vydal se do světa.“

Výstupy: Vhodnými jazykovými prostředky vypráví svůj zážitek, příběh. Užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves

5. Pohádka z 10 slov

Zaměření: nácvik vypravování.

Použitelnost hry: od 3. třídy

Pravidla: Třída je rozdělena na dvě části – jedna vymýšlí slova, druhá je skládá do příběhu. Každý z 1. skupiny řekne nahlas slovo, učitel ho zapíše na tabuli (10 slov za sebou). 2. skupina tvoří smysluplný příběh, vždy musí do věty zapojit následující slovo z tabule. Skupiny si vymění činnosti.

Výstupy: Vhodnými jazykovými prostředky vypráví svůj zážitek, příběh. Užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves.

6. Příběh z 3 slov

Zaměření: nácvik vypravování.

Použitelnost hry: od druhé třídy.

Pravidla: Každý si napíše na papír 3 libovolná slova. Z nich sestaví krátký příběh.

Příklad: *žába, vlak, jablko.*

„Byla jedna dobrodružná žába. Vždy chtěla cestovat a zhlédnout 7 divů světa. Jednou potkala kouzelnou babku a ta jí dala jablko, co plní přání. Když si žába kousla, stál před ní vlak a ten ji odvezl do tajuplného světa.“

Výstupy: Vhodnými jazykovými prostředky vypráví svůj zážitek, příběh.

7. Vyjmenovaná slova si vyprávějí

Zaměření: vyjmenovaná slova, vypravování.

Použitelnost hry: od 3. třídy

Pravidla: Žáci mají za úkol napsat krátké vyprávění, které bude složené (jen) z vyjmenovaných slov.

Výstupy: Píše správně i/y v kořeni slov po obojetných souhláskách

8. Vyprávění jednoho písmene

Zaměření: vypravování.

Použitelnost hry: od 4. třídy

Pravidla: Každý si vybere jedno písmeno a napíše krátký příběh. Všechna slova musí začínat na stejné písmeno. Vhodná písmena: H, K, L, M, T, S, P

Odměna: Mladší děti mohou mít polovinu slov věty na dané písmeno (ve větě 10 slov bude 5 slov začínat na „K“).

Příklad: *Hoří! Hoří horní beršpická hospoda Hrbatý brožen. Hostinský Hrubeš hýká hrůzou. Honí hasiče, hubuje, bořekuje, buláká. Haste bonem, hasiči!*

Výstupy: Reprodukují obsah přiměřeně složitě sdělení a zapamatují si z něj podstatná fakta

9. Pohádka naruby

Zaměření: vypravování, slovosled, plynulost textu.

Použitelnost hry: od páté třídy.

Pravidla: Napsat pohádku od konce do začátku. Lehčí verze je přečíst krátkou pohádku a tu převrátit naruby.

Příklad: *Zazvonil zvonec, žili spolu šťastně, měli spoustu dětí, a tak se vzali. Honza požádal princeznu o ruku. Zabil draka a vydal se ji hledat. Najednou si ji odnesl drak. Moc se mu princezna líbila, tu ji potkal. V tom přišel do zámku a šel do světa. Máma mu upekla buchty a ráno se probudil do krásného dne. Byl to chytrý chasník, jmenoval se Honza.*

Výstupy: Čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku

10. Tajemný předmět

Zaměření: popis věci.

Použitelnost hry: od první třídy.

Pomůcky: různé předměty – kniha, stůl, tužka, okno, penál, polštář, míč, hračka, tričko apod.

Pravidla: Jeden žák jde za dveře, mezitím si třída vybere předmět (musí být přítomen ve třídě). Když se žák vrátí, snaží se věc uhádnout v co nejkratším čase. Smí se ptát třídy na různé vlastnosti věci, ta odpovídá pouze ano – ne. Žáci se průběžně za dveřmi mění.

Výstupy: Respektuje základní pravidla v rozhovoru

11. Ohmatávání předmětů

Zaměření: slovní zásoba, popis předmětu.

Použitelnost hry: od 4. třídy

Pravidla: Učitel má připravené předměty. Jeden žák dostane do rukou jeden z předmětů, tak aby jej neviděl, předmět ohmatává, snaží se ho poznat a popsat slovně ostatním tak, aby poznali, o co se jedná. Nesmí vyslovit název předmětu, ten hádají žáci ve třídě.

Výstupy: Rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává

12. Rozstříhaný obrázek

Zaměření: popis obrázku.

Použitelnost hry: od 2. třídy

Pravidla: Dvojice dostane obálku s rozstříhaným obrázkem. Složí jej dohromady, nalepí na velký papír a napíše vedle popis.

Výstupy: Vyhledá, doplní, předělá text nebo jeho části dle pokynů

13. Neexistující zvíře

Zaměření: fantazie, popis, charakteristika, vyprávění.

Použitelnost hry: od 3. třídy

Pravidla: Každý žák si vymyslí zvíře, vymyslí mu zoologický název, přezdívku a potom o něm napíše pár řádek. Popis – jak vypadá, charakteristika – jaký je, vyprávění – kde ho potkali a co s ním zažili.

Výstupy: Píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry

14. Kdyby byl, byl by

Zaměření: charakteristika a popis osoby.

Použitelnost hry: od 2. třídy

Pravidla: Jeden žák je vyvolán. Vybere si jiného a popisuje ho formou přirovnávání k určitým věcem, které učitel zvolí. Např. květiny: „Kdyby byla Petra květinou, byla by sedmikráskou, protože je jemná.“ (jména, květiny a vlastnosti se obměňují). Postaví se popisovaný (Petra) a pokračuje dalším výběrem a popisem.

Témata mohou být libovolná: květiny, zvířata, stromy, dopravní prostředky apod.

Výstupy: Pracuje tvořivě s textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

15. Přesedání

Zaměření: popis a charakter osoby.

Použitelnost hry: od 2. třídy

Pravidla: Žáci sedí v kruhu, každý má židli, jeden stojí uprostřed. Ten říká: „Přesednou si všichni, kdo mají...“ – typ oblečení, vzhled, vztahy, zájmy, vlastnosti. Kdo má řečenou věc, musí se vyměnit s jiným, cíl je, aby si sedl i ten, kdo mluví.

Příklady: modré triko, bílé ponožky, sukni, řetízek na krku, víc než dva knoflíky, krátké vlasy, všechny holky, kdo je mladší než 8 let, kdo má sestru, psa, kdo má kamaráda ve třídě, kdo chodí rád do školy, kdo je hodný, kdo si rád hraje...

Výstupy: Vyhledá, doplní, předělá text nebo jeho části dle pokynů

16. Abeceda povah

Zaměření: charakteristika osoby, abeceda.

Použitelnost hry: od 4. třídy

Pravidla: Děti sedí v kruhu. Po něm koluje abeceda písmen. Každý na následující písmeno vymyslí vlastnost, která ho charakterizuje.

Výstupy: Porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova více významová

17. Tajemství jmen

Zaměření: charakteristika osoby, vlastnosti lidí.

Použitelnost hry: od 2. třídy

Pravidla: Na papír každý napíše své jméno. Ke každému písmenu přiřadí pravdivou vlastnost. To samé lze opakovat se jménem kamaráda, rodinného člena, domácího zvířete.

Příklad: ZUZKA – zmrzlá, uzavřená, zrzavá, kamarádká, ambiciózní.

ELIŠKA – empatická, laskavá, idealistická, šikovná, kamarádká, aktivní.

Výstupy: Pracuje tvořivě s textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

18. Veršovaný kamarád

Zaměření: charakteristika, veršování.

Použitelnost hry: od 5. třídy

Pravidla: Každý žák (případně dvojice) napíše krátkou charakteristiku svého spolužáka formou veršovaného textu.

Výstupy: Pracuje tvořivě s textem podle pokynů učitele a podle svých schopností.

19. Recepty v módní přehlídce

Zaměření: popis pracovního postupu, představivost.

Použitelnost hry: od 4. třídy

Pravidla: Každý si vybere jídlo. V heslech napíše postup, jak se připravuje (nácvik osnovy). Napíše postup přípravy ve formě módní přehlídky.

Příklad: *Dámy a pánové, na molo přichází elegantní kuřecí řízek. Na první pohled vidíme jeho snědou pleť, opálenou olivovým olejem. Určitě se 5 minut „povaloval“ na rozpálené pláži ostrova Teflonpánev. ...*

Obměna: Pro starší děti: sestaví postup v osnově a výtvarně jej ztvární – komiks (obrázky, bubliny s textem, *co si vypráví strouhanek s vajíčkem, co říká vidlička mokrá od vajíčka, řízek strouhance, ve které se „povahuje“...*).

Výstupy: Čte plynule se správnou intonací a výslovností, dbá na správné dýchání a tempo řeči, vyhledá v textu požadovanou informaci. Pracuje tvořivě s textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

20. Můj oblíbený strom

Zaměření: projekt, charakteristika, interdisciplinárnost

Použitelnost hry: od 3. třídy.

Pravidla: Pracovní list: Na papír nakreslit obrovské srdce. Do srdíčka nakreslit svůj strom, tedy ten, který se žákovi nejvíce líbí. Čím je tento strom typický? – Napsat charakteristiku svého stromu (název, vzhled, vnitřní pocity z něj, přisuzující vlastnosti).

Další náměty:

Proč je strom důležitý pro člověka? – Vyhledat v encyklopediích, učebnicích význam stromu, vypsát (výťah z odborné literatury).

Doplnit písmena do textu: *Moc se m_ l_b_ strom_. Nejráději m_vám l_pu. Její l_sty b_vají krásného tvaru. V_padají jako mal_nká srd_čka. Nav_c příjem_ von_. L_pu vel_ce m_luji.*

Dopočítat slovní úlohu: *V naší třídě je 12 žáků a paní učitelka. Každý z nás by za rok zasadil jeden stromek. Kolik stromů by to bylo: za 1 rok ____, za 2 roky ____, za 6 let ____, za 10 let ____, za 70 let ____?*

Výstupy: Vyhledá, doplní, předělá text nebo jeho části dle pokynů. Pracuje tvořivě s textem podle pokynů učitele a podle svých schopností .

21. Recepty

Zaměření: popis.

Použitelnost hry: od 3. třídy.

Pravidla: Práce jednotlivců nebo dvojic. Vymyslet recepty na radost, štěstí, lásku, dobrou náladu, skvělé prázdniny, hezký večer, kamaráda, ideálního partnera...

Výstupy: Pracuje tvořivě s textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

22. Vtipy

Zaměření: popis, vypravování, smysl pro humor.

Použitelnost hry: od 5. třídy.

Pravidla: Do třídy se přinesou obrázky vtipů, ale bez textu. Úkolem je vymyslet chybějící text. K jednomu obrázku může každý vymyslet věty, může se soutěžit o nejlepší vtip, nebo se jen vystaví pro ostatní (více variant jednoho obrázku).

Výstupy: Pracuje tvořivě s textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

23. Lepení příběhu

Zaměření: rozvoj slovní zásoby, práce s textem.

Použitelnost hry: od 2. třídy.

Pravidla: Děti sedí v kruhu. První řekne větu. Druhý řekne další, aby navazovala, a stále se pokračuje.

Obměna: Místo vět se mohou nabalovat jen slova. (těžší verze).

Výstupy: Pracuje tvořivě s textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

24. Osmisměrka

Zaměření: orientace v textu, zřetěžení, slovní druhy.

Použitelnost hry: od 1. třídy.

Pravidla: Na tabuli je osmisměrka. Každý v ní má zaškrtnout slova. Povolená je pouze určitá skupina slov: např. přídavná jména, podstatná jména rodu mužského, slovesa, letní sporty apod.

Výstupy: Užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves.

25. SMS

Zaměření: práce s textem.

Použitelnost hry: od 3. třídy.

Pravidla: Učitel přečte text (délka textu podle věku dětí), žák ho musí zkrátit na délku SMS tak, aby text neztratil smysl.

Výstupy: Vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku.

Generace si vyprávějí

Zaměření: rozvoj slovní zásoby, práce s textem, vypravování.

Použitelnost hry: od 3. třídy.

Výstupy: Vhodnými jazykovými prostředky vypráví svůj zážitek, příběh. Užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves.

26. Povídací klepny

Zaměření: rozvoj slovní zásoby, souvislá řeč, sebeovládání.

Použitelnost hry: od 3. třídy.

Pravidla: Soutěží proti sobě jedna dvojice. Postaví se k sobě čelem, musí se dívat na druhého a souvisle mluvit na libovolné téma. Nesmí u toho používat ruce, gesta, smát se a přerušit řeč. Vyhrává, kdo déle vydrží.

Výstupy: Vhodnými jazykovými prostředky vypráví svůj zážitek, příběh. Užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves.

27. Mafiáni

Zaměření: rozvoj slovní zásoby, vystižení podstatného.

Použitelnost hry: od 5. třídy.

Pravidla: Dvojice žáků odejde ze třídy. Údajně spáchali trestný čin (jsou mafiány), a tak se musí rychle dohodnout na společném alibi, aby obelhali policii. Za dveřmi mají pár minut na to, aby si vymysleli, v kolik kde byli, co dělali, co jedli, co měli na sobě, koho potkali apod. Do třídy vejde první „mafián“, třída (policie) jej zpovídá a výpovědi zapisuje. První se posadí a vejde druhý mafián. Kladou se stejné otázky a porovnávají se. Když se shodují, obhájili se, pokud ne, jsou odsouzeni.

Výstupy: Vhodnými jazykovými prostředky vypráví svůj zážitek, příběh. Užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves

28. Malované obrázky

Věková skupina: 2. - 3. ročník

Cíl: procvičení párových souhlásek

Časová organizace: 5 – 10 minut

Pomůcky: obrázek lesa se slovy, ve kterých chybí párové souhlásky. Děti pracují jednotlivě.

Jejich úkolem je doplnit do slov párové souhlásky a části obrázku se stejnými párovými souhláskami vybarvit stejnou barvou podle pokynů.

Výstupy: Vyhledá, doplní, předělá text nebo jeho části dle pokynů

(PAVLOVÁ, Jana, PIŠLOVÁ, Simona. Barevná čeština pro druháky. Praha: SPN, 2000. ISBN 80-7235-133-8)

29. Skládání slov

Věková skupina: 2. ročník

Cíl: procvičení slabik, tvorby slov

Časová organizace: 5 – 10 minut

Pomůcky: kartičky se slabikami Žáci pracují samostatně nebo ve dvojici, snaží se s použitím kartiček vymyslet co nejvíce slov, každou kartičku mohou použít jen jednou.

Variace: Učitel zadá slovo nadřazené a děti hledají co nejvíce slov podřazených.

pa nen ka ja ho po či tač da sto le ček la hev tuž ka ma min ka za hra da tu li pán po ho da sil
ni pa pí rek vra ta led ni ce sví ce ba bič ka ry bo lov ská la ško kni ha pod zim ní la na stro me
ček bed (v tabulce po slabikách)

Výstupy: Čte – vázaně slabikuje. Poznává a vyhledává v textu podstatná jména, názvy osob, zvířat, věcí, dějů a vlastností.

30. Sluníčka

Věková skupina: 2. - 3. ročník

Cíl: procvičení slov významově nadřazených, podřazených a souřadných

Časová organizace: 5 – 10 minut

Pomůcky: sluníčka, kterým v paprscích chybí slova. Děti pracují jednotlivě nebo ve dvojicích. Úkolem je doplnit doprostřed sluníčka slovo významově nadřazené slovům v paprscích, nebo naopak doplnit slova v paprscích, která musí být významově podřazená slovu uprostřed.

Pravidla: 3 žáci odejdou ze třídy. Učitel přečte nějaký příběh třídě. První žák se vrátí a někdo ze třídy mu příběh stručně převypráví. První vypráví druhému, druhý třetímu. Třetí příběh převypráví celé třídě, ta sleduje rozdíl od původního.

Obměna: Vyprávění mezi 1., 2. a 3. žákem probíhá před celou třídou, nebo stranou. Třída tak pozoruje postupnou, nebo úplnou přeměnu.

Výstupy: významy slov – antonyma, synonyma, homonyma, chápe významovou nadřazenost slov

31. HRY S PÍSMENY - Kreativní písemná cvičení

Následující cvičení propojují jednotlivé složky jazyka českého, rozvíjí slovní zásobu žáků, procvičují jednotlivé slohové útvary, objasňují slovtvorbu, prohlubují analýzu a syntézu slov, rozvíjejí představivost a vlastní projev žáků. Svým charakterem jsou vhodná nejen pro děti s OMJ, ale také pro žáky se specifickými poruchami učení.

Výstupy: Vyhledá, doplní, předělá text nebo jeho části dle pokynů

K uvedenému písmenu vytvoř pyramidu:

O	K
OKO	KRK
OLOVO	KRTEK
OPAVSKO	KOLÍČEK
OSTRAVSKO	KNOFLÍČEK

Napiš co nejvíce sloves začínajících písmenem:

M - mluvit, močit, mečet, mařit, míchat, mlátit, mazat, mlít, mravenčit...
B - brzdit, brouzdat, bydlet, bučet, blýskat se, brečet, brát, bojovat...

Z uvedených písmen sestav co nejvíce slov:

O K L A S M - maso, kam, oka, mls, laso, samo, los, klam, mok, kos, sok, sol, mlask, osla
N U S O D E - den, dno, sen, sud, nos, nes, duo, sed, eso, on, do, ne, od, seno, Edol, dusno
L A V I C E - lvíce, lev, val, cela, vil, vila, Iva, Ela
S O B O T A - bota, bos, sob, osa, tas, Ota, osoba, oba

V písmenech se ukrývají spisovatelé pro děti, najdeš je?

ROLASJAV GLFARO - JAROSLAV FOGLAR
ŠIMOL CAOURKME - MILOŠ MACOUREK
OŽENBA MĚOCVNÁ - BOŽENA NĚMCOVÁ

Hra na telegram - z písmen vytvoř slova, ze slov věty:

MRAČNO – Mezi Romanem a Cyrilem není otázek. Mlčí raději a činí nové objevy.
TROUBA – Tolik roků odpracoval u britských aerolinií. Třetí rána ohlušila udatného bohatýra Alexandra.

Najdi podstatná jména, přídavná jména, slovesa začínající písmenem K, která se vztahují k tematickému celku zahrada:

K – konvalinky, krokusy, kaktusy, karafiáty, kapky, klid, krása, klíště, kbelík, karotka
K – krásná, klidná, kouzelná, kyprá, karafiátová, květinová, kadeřavá
K – kypřit, krátit, krášlit, kopat, kolíkovat, kopkovat, kosit, kvést, kroužit

Napiš smysluplné věty z výše uvedených slov začínajících písmenem K:

Kolem krásně kvetoucích kouzelných květů konvalinek, krokusů i karafiátů krouží kos, konipas i kavka a kdosi kosí kvetoucí kopřivy.

32. HRY SE SLOVY

K uvedeným slovům vytvoř nové pojmy:

LOPATKA - rukokmitka, pískomet, prachoběrka...

PSACÍ PERO - kaňkotuba, brkočmar, kaňkomat, písátko, modřítka...

OKO - čočkovid, čumítko, vidítko...

KALHOTY - schováváky na kyťáky, nohenky, tunelnožky, nohokrytky...

LŽÍCE - hopmňamka, krmkrčka, hamovod, hamonoska, krmice...

Napiš jednoslabičná slova s danou samohláskou, bez samohlásky:

pes, ves, blesk, žert, jen, jez, zeď, zeť, ret, seď, džem, včel, dnes, běh...
sad, hra, prak, frak, mrak, pak, jak, tak, bam, Dan, hráz, mráz, ráz, pán...
míč, klíč, síť, bič, kříž, hřích, síň, šíp, mít, žít, vít, lít, bít, bit, čip, mlít...
růst, půst, puk, kuk, hluk, dub, dup, dům, hůl, kůl, sůl, půl, vůl, úl, bůh, duch...
smrk, krk, frk, srk, klk, srp, hlt, mrk, brk, smrt,

Vyjádři roční období přídavnými jmény:

JARO - voňavé, růžové, zelené, žluté, teplé, pučící, kvetoucí, jasné, prosluněné...

LÉTO - teplé, dusné, prázdninové, pohodové, dobrodružné, plodící, třešňové...

PODZIM - smutný, vlhký, zamračený, zamlžený, barevný, větrný, ušmudlaný...

ZIMA - ledová, vánoční, sněhová, klouzající, sáňkující, koulující, lyžující, studená...

Která slova se čtou tam i zpět stejně?

TAHAT, OKO, POP, KRK, MIM, MADAM, KAJAK, RADAR, DĚD, ANNA, MÁVÁM,
ROTOR, MÍŘÍM.

Najdi slovo, které čteno pozpátku získává nový význam:

LAK	-	KAL
LÍC	-	CÍL
LEM	-	MEL
JEL	-	LEJ
PUK - KUP		

Nahrad' část slova synonymem:

<u>HAFANTÍK</u>	-	PESTÍK
SOOBUV	-	SOBOTA
ANMÁSLOA	-	ANTUKA
<u>KOUTLÍČEK</u>	-	ROHLÍČEK
OBDOBA	-	OBČAS
<u>DOPIŠČKO</u> - PSANÍČKO		

Existuje slovo, ve kterém jsou všechny samohlásky seřazené abecedně?

AMERIKA, PLASTELÍNOU, MATEŘIDOUŠKY, ZÁMEČNICKOU, KATEŘINOU,
TAVENINOU, MAGNETICKOU

Uplatni svou fantazii a najdi slovu nový význam:

TELE VIZE - pohled budoucí krávy
CHA LUPA - vítězný pokřik při objevení zvětšovacího skla
OPAT ROVNÍK - duchovní střed Země
MED VĚD - sladké učení
GLO BUS - pojízdná hospoda
AUTO MAT - osobní vyřazení ze hry
RUM BURAK - ořech v alkoholu
PRA LINKA - jeskynní telefon
KYT ICE - ledové spojení
REK LAMA - pouštní hrdina
SAMO PAL - samovznícení

Některá slova by mohla vzniknout netradičním spojením, najdeš je?

PLATINA - plat + Ina
PANELÁK - pane + lák

VLASTNIT - vlast + nit

ČERVNOVÝ - červ + nový

RAKVIČKA - rak + víčka

KAPRADINA - kapr + Adína

Najdeš v těchto větách slovesné vzory?

Nemine se se sestrou. Náš koberec je prošlapaný. Máma žebírko nejí. Výstup na kopeček nebyl těžký. Um řezbáře je obdivuhodný. Ten výtisk nebyl kvalitní. A mi nevysvětlíš nic? Co jsi zač, nezdořáku? Tatínek ryje už půl dne. Přivezli jsme nákup ujednaný včera. Zajdi pro sítko na čaj. Petr píská jako slavík. Slunce za obzor klesá, zítra se vyhoupne zas. Zámorské loďe lákají turisty luxusní výbavou.

Vytvoř skrývačku se slovesnými vzory:

Pane, sedíte na špatné židli, Tebe revma netrápí? Máma žehlí prádlo pro celou rodinu. V kuchyni voní dobrá pečeně. Světové fórum řeší globální problémy lidstva. Nedělní tisk není. Mami, nekupuj ten růžový svetr. Vazač nesmí zahálet. V polárních mořích často spatříme ledové kry, jejich krása je zrádná. Na kupu jehel připadá v pohádce jedna zlatá. Tento zápach je charakteristický pro síru. Petr píše dopis své kamarádce z tábora. Kat vysází odsouzení pětadvacet ran holí. Dělání je lék.

Nahrad' skupiny hlásek číslicí nebo číslice číslovkami:

Stodola hoří. Stolař vyrábí stolici i stolky. Jedna stonožka bydlela ve stodole. Třinec opětoval protiútok. Natři okno a opět se vrat' k práci. Tří lotři vyloupili banku. Opět se vyjednalo, že medvěd a medvědice budou přeloženi, protože se posmívají lidem. Město bylo postaveno v minulém století. Natři ten plot a neotří se.

Ses3čka natrhala 9sil. U3 prach na 100pce u sklenice. Vys3hni 100pa a pak vrat' nůžky z5. V zá5í ho8ahnul polední žár. U 100lu 100jí 100lek se 2ma 1cími spisy. O5 se zmýlil. Teče nám pod s3šku. Když li100noš v100upil, debata ustala.

Utvoř k podstatným jménům rodu mužského podstatná jména rodu ženského:

Křížák - křížovka

Koloběh - koloběžka

Kos - kosa

Chobot - chobotnice

Jelen - jelenice

Kozák - kozačka

Stan - stanice

Lev - levice

Fén - fena

Vymysli neobvyklá spojení podmětu a přísudku, snaž se zachovat stejnou skupinu hlásek ve kmeni:

Postel se postí.

Nos se nosí.

Čáp čapí.

Tuleň se tulí.

Čas se častuje.

Kůň kuňká.

Skot skotačí.

Stud studí.

Pravítko praví.

V limitu dvou minut vymysli co nejvíce slov s daným počtem slabik a s příslušnou délkou samohlásek:

Toto cvičení je vhodné zejména pro žáky s dyslektickými poruchami či pro žáky s nižším jazykovým citem. Sluchovou analýzu podpoříme závěrečným rytmizovaným čtením s vytleskáváním nebo zvukovým signálem „bzučáku“. Vyšší obtížnosti cvičení docílíme zadáním určitého slovního druhu.

- _ • nalákat, zazpívat, naříkat, narážet
- _ _ • Mávátko, párátko, králíček, páníček
- • • lopata, chalupa, zahrada, podlaha, Tereza, Milena
- • _ nahraný, schovaný, zapsaný, barevný, rosomák, sněhulák

Analýzu i syntézu procvičíme také opačným postupem. Předčítáme slova a žáci se snaží bezchybně „symbolicky“ zaznamenat počet i délku slabik.

Výstupy: Určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu

33. Tvorba učebních pomůcek

Námět: Tvorba pexesa,

Naučené dovednosti: práce s programem Excel (jednoduchá tabulka, práce a textem - formátování, vkládání obrázků) scanování, tisk, vyhledávání informací na Internetu, případně kreslení, vypalování, tvorba WWW stránek .

Mezipředmětové vztahy: Matematika, český jazyk, cizí jazyky/Aj, Nj/, přírodověda, vlastivěda, hudební výchova a další.

Výchovný cíl: Vytvořit učební pomůcku a podílet se tak vlastní prací na výchovně vzdělávacím procesu.

Já se něco naučím a naučím to i druhé.

Postup práce: Celý projekt si můžeme rozvrhnout do několika témat a buď podle jednotlivých ročníků, nebo podle předmětu.

Příklady:

Přírodověda: ryby, savci, plazi, byliny, květiny, jedovaté byliny, stromy, keře

Vlastivěda: otázky – odpovědi

Dějepis: přiřazování letopočtů

Matematika: příklady, porovnávání jednotek, převody jednotek

Cizí jazyky: procvičování slovíček, jednoduché věty

Český jazyk: určování slovních druhů, vzory podstatných jmen, vyjmenované slova, pády

Hudební výchova: poznávání not, hudební skladatelé, hudební nástroje, hudební teorie ...


Další: poznávání dopravních značek, IQ - testy , hádanky

Postup:


Zvolíme si téma, například cizí jazyky.

V programu Excel si vytvoříme jednoduchou síť, která bude mít čtyři sloupce, počet řádků libovolný.

Ukázka:

pes	Der Hund	Dog	
-----	----------	-----	---

NA NAŠÍ ŠKOLNÍ A ŽIVOTNÍ DRÁZE STARTUJEME SPOLEČNĚ V PODOLÍ V PRAZE
JSME VELCÍ ČTENÁŘI

kočka	Die Katze	Cat	
-------	-----------	-----	---

Do jednoho sloupce vpisujeme český název, do druhého v německém jazyce, do třetího v anglickém jazyce a do čtvrtého vložíme obrázek. Pokud tvoříme pexeso do přírodovědy, můžeme použít dva sloupce. Do jednoho vkládáme obrázek a do druhého napíšeme název.

Formátování písma a buněk si zvolí každý žák sám. Obrázky můžeme použít buď z některých výukových programů, nebo můžeme použít obrázky, které jsme vyhledali na internetu. Obrázky si můžeme nakreslit nebo pořídit kopii z učebnic, dětských časopisů apod.

Odděl slova a napiš:

Výstupy: Čte – vázaně slabikuje, je schopno analýzy, syntézy

potokmotelpytelmalíknákyptopolnáveslupenjelensalát

----- -----
----- -----
----- -----

klapeplavesvítíjménomluvívlasyzvedástopakvetemléko

----- -----
----- -----
----- -----

kostivelkýmaltalinkapůlkaloketdatlemostyteplopanda

----- -----
----- -----
----- -----

Ukázka skládanky:

34. propojení ČJ s matematikou

(ukázka je na 3x3 buňky)

Postup:

V programu Excel si vytvoříme síť 5 x 5 buněk.

Tuto síť budeme potřebovat celkem 3x.

Do první sítě vpisujeme příklady. (díl A)

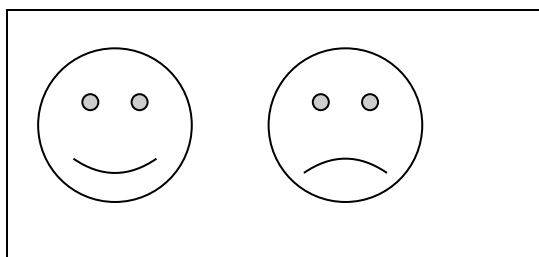
3 x 3	8 x 4	5 x 4
5 x 3	2 x 9	2 x 6
2 x 2	6 x 5	7 x 7

Do druhé sítě vpisujeme výsledky ale zrcadlově.

(díl B)

20	32	9
12	18	15
49	30	4

Do třetí sítě vložíme obrázek: (díl C)



Díl B a Díl C slepíme k sobě a rozstříháme. Získáme tak kartičky s výsledky.

Žáci přikládají správné výsledky k příkladům. Pokud pracovali správně, ukáže se jim na druhé straně poskládaný obrázek.

35. VYUŽITÍ POHÁDEK

POHÁDKA O „SNĚHURCE“

Anotace:

Děti se v tomto projektu hrou a přirozenou formou seznamují s již pro některé žáky se známou pohádkou a s postavami, které v ní vystupují. Děti využijí loutek a dalších rekvizit, písniček a říkadél k dramatizaci pohádky (muzikál). Pohádka poukazuje na dobro a zlo, které by žáci měli umět rozlišit.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

k osvojování učiva používá co nejvíce svých smyslů

rozvíjí dovednosti a schopnosti vedoucí ke čtení

cvičí si paměť pro budoucí čtení

Kompetence k řešení problémů:

třídí, rozlišuje, seskupuje podle určitého pravidla

nachází shodné a rozdílné znaky

postupuje od jednoduššího ke složitějšímu

hledá logické řešení problému, situace

Kompetence komunitivní

učí se naslouchat jiným, respektovat pravidla vzájemné komunikace

zdokonaluje vhodnou a jazykově správnou formulaci svých vět

rozvíjí dovednost klást otázky a vhodně na ně odpovídat

rozšiřuje si aktivně slovní zásobu

hovoří o daných tématech podle ilustrace, využívá svých zkušeností

uvědomuje si, že k získávání dalších poznatků lze různé komunikační a informační zdroje a prostředky (knihy, encyklopedie, internet, audiovizuální techniku...)

Kompetence sociální a personální

učí se vzájemné komunikaci v různě velkých skupinách

hodnotí svou práci (sebehodnocení) i práci jiných

pomáhá kamarádům, o pomoc si dokáže říct

Kompetence občanské

uvědomuje si potřebu pravidel společného soužití s vrstevníky a přijímá význam a potřebu pravidel

Kompetence pracovní

zlepšuje svoji zručnost

udržuje pořádek na pracovním místě

stará se o své pomůcky, nepoškozuje je

Mezioborové přesahy a vazby: VV, TV, HV, FIE, CaJS

Organizace: Školní třída

Klíčová slova: muzikál, Sněhurka, trpaslík, hádanky, písničky

Dílčí cíle:

zvládnutí srozumitelného přednesu, dramatizace a zpěvu

rozvoj hrubé a jemné motoriky

rozvoj slovní zásoby

rozvoj hudebního cítění

rozvoj tvořivosti a představ

rozvoj tolerance, respektu, sociální citlivosti

Očekávané výstupy:

pohybovat se ve skupině dětí a zapojit se do společné činnosti

Umí říct několik vět o daném tématu

Čte malá i velká písmena, tiskací i psací tvary písmen, rozlišuje je

Dokáže číst slabiky a první slova vázaným slabikováním

sladit pohyb s rytmem a hudbou

poznat některé číslice 1-7

chápat číselnou řadu

umět poznat a určit pravou stranu, ruku

uvědomit si příjemné a nepříjemné pocity-radost, strach, lásku, starost

spolupracovat s ostatními

poslouchat a sledovat se zájmem dramatizační představení

vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných technik a dovedností - barvy, skládání papíru, zapouštění barev a další

poznávat nové věci, pochopit nová slova

Nabízené činnosti

poslech čtené pohádky, reakce na otázky

učení se zpaměti - nový text, písničky, dětský muzikál

hádání hádanek

pohybová cvičení (házení prstýnku na cíl, házení vrchním obloukem)

pohybové hry (HPH Na rytířstvo)

nácvik tanečku - mazurka

procvičování gymnastiky mluvidel před zrcadlem

hledání čísel ve třídě - číselná řada

práce s grafomotorickými pracovní listy

dramatizace loutkami

třídění geometrických tvarů

porovnávání předmětů podle délky

sbírání sirek jednou rukou

navlékání korálků

skládání papírové čepice dle slovního návodu

hledání stop dle velikosti nohy, papírové stopy

najdi ztracený předmět mezi ostatními-paměťové hry

trefování cíle vrchním obloukem

hledání stejných předmětů

zpívání ukolébavky

práce s hudebními nástroji (děti si vyrobí samy – např. pokličky, vařečky, drhlo...)

výroba trpaslíka z přírodního materiálu

hledání rozdílů mezi obrázky

poslech popletené pohádky-umět ji správně doplnit

poznávání ukolébavek

vyprávění pohádky podle obrázku

vybarvování omalováněk

stříhání, lepení

hledání v obrázku sedm trpaslíků

vystříhování princezny z papíru, lepení a skládání

hledání správné cesty - labyrint

hledání rozdíl mezi pohádkami

puzzle s trpaslíky - skládání

stříhání, lepení, výroba masky na klacíku - trpaslík

malování sytou barvou - lidská postava, trpaslík, Sněhurka

seznámení s novými písničkami

Muzikál pro děti

Materiál pro dětský muzikál byl čerpán ze dvou různých zdrojů - „O Sněhurce“, text: M. Černík, hudba: P. Jistel a „Pohádková jóga-O Sněhurce “ od Milady Motýčkové. Texty a hudbu jsem různě propojila a obměnila podle potřeby.

O Sněhurce (hudební pohádka)

Trpaslíci:

Přišli domů trpaslíci, raz, dva, raz, dva,
koukají se po světlici, raz, dva, raz, dva.

1. trpaslík: Kdo mi ustlal postýlku? - Kdopak?
 2. trpaslík: Kdo mi vypral košilku? - Kdopak?
 3. trpaslík: Kdo mi umyl misku, lžičku? - Kdopak?
 4. trpaslík: Kdo uvařil polívčičku? - Kdopak?
 5. trpaslík: Kdo nám tady uklidil?
- Všichni: Ani smítko nevidím.

Sněhurka:

Já Sněhurka, já to byla,
já jsem v lese zabloudila.
Nechte mě tu, trpaslíci,
budu vaší pomocnicí.

Trpaslíci:

Máme doma pomocnici,
uklidila ve světlici,
hopsa, hejsa, tralala,
uvařila, vyprala!

Sněhurka:

Vidím, že jste hajdaláci,
naučím vás tuhle práci:

Tak se stele postýlka! - Jakpak?
Tak se pere košilka! - Takhle?
Tak se vaří, tak se smaží! - Tak jó?
Tak se správně hospodaří! - No tohle?
Tak se jí a nedrobí! - Správně?
Tak se myje nádobí! - Neumím?
Tak se mete koštětem!
Ať to nikdo nesplete!

Trpaslíci:

Sněhurečko, moc a moc,
děkujem ti za pomoc!
Líbí se nám v chaloupce,

teď už víme, co to chce.

Všichni:

Potom zívá, jenom krátce,

A už spali ach tak sladce.

(text: M. Černík)

Hádanky

V domku sedm trpaslíků,

ona vaří, uklízí,

převlečená zlá královna

jablko jí nabízí.

(Sněhurka a sedm trpaslíků)

Sněhurka se s nimi radí,

jsou to její kamarádi.

Potkáváš je v pohádkách

nebo taky v zahrádkách.

(Trpaslíci)

Písničky

(Trpaslíci - autor neznámý)

Běží malý trpaslíček - *zpívání s Pusíkem*

Rok v pohádkové zemi - *text: Miroslav Jalovecký*

Pohádkové muzicírování - *zvonkohra (improvizace)*

Písničky zpívané v muzikálu O Sněhurce

- *seznámení s novým textem a melodií*

Pohádka

Poslech několika různých verzí, poznat rozdíl:

čtená ze Špalíčku

z knihy: 326 pohádek

Pohádková ukolébavka

Až chlapečku zavřeš víčka - *hudba: P. Jurkovič, text: J. Seifert*

HPH: " Hra na rytířstvo"

Děti vytvoří dvě řady čelem k sobě, dívky a chlapci, taneček postupuje dle přiloženého

návodu.

(Hudbu upravil P. Jurkovič)

Popletená pohádka

„Povídám, povídám pohádku,...že pes snědl bačkůrku, povídám, povídám druhou, že kočka leze vodovodem, povídám, povídám třetí, že na peci spaly děti. a až se vyspaly, krajíc mouky vypily..“

pozorný poslech textu

hledat a najít chyby v pohádce

společně chyby opravit

Pracovní listy - (čerpány z různých dětských časopisů):

hledání dvou stejných klíčů

najít rozdíly mezi obrázky

najít trpaslíka, který tam je 2x

hledání stejné koruny pro krále

dokreslí na zámku všechna okna

vybarvování dle počtu puntíků

poznat do jaké pohádky patří obrázek

Vyrábíme:

Trpaslík z vařečky

Trpaslík z přírodního materiálu

Trpaslík z brambory

Pohybové a smyslové hry

Trefujeme trpaslíka - děti utvoří kruh, v kruhu je trpaslík, vrchním obloukem trefit cíl (drátěnky, malé míčky, papírové koule)

Házení prstýnkem na cíl - házení prstýnku na cíl, obrázek Sněhurky

Kam zmizela věc - na stole je několik věcí, jedno dítě se otočí, učitelka odstraní jednu věc, dítě hádá, co chybí

Pleskaná - děti uchopí oběma rukama lano, učitelka chodí a zkouší plesknout přes ruku, dítě

musí uhnout, pustit lano, ale jen jednou rukou (postřeh dětí)
Poznej princeznu, prince hmatem - jedno dítě má zavázané oči, hmatem poznává kamaráda
Poznej, kdo jsem po hlase - děti sedí v kruhu ze židlí, jedno dítě židli nemá; má zavázané oči, chodí kolem, a tam, kde si chce sednout, řekne: Princezno, ozvi se mi! Pokud pozná jméno kamaráda po hlase, vymění se!
Najdi střevíčky - papírové stopy, najít si svou velikost a stoupnout na ni
Sbírání zápalek - jednou rukou sebrat zápalky a dát je do krabičky (úkol pro prince)
Třídění mincí - kolečka různé velikosti, se zavázanýma oči se třídí hmatem dle velikosti
Rovnění kouzelných hůlek - tyčky dvojí délky, jeden se zavázanýma očima třídí dle velikosti (kouzelná hůlka)
Rovnění cukroví na zámku (geometrické tvary) - třídění geometrických tvarů
Navlékání korálek - soutěžení na čas určitý počet korálek
Hledáme Sněhurku - lano, přechod po třídě se zavřenýma očima, hmatem po nataženém laně
Kolik je trpaslíků? - kartičky s čísly a stejným počtem trpaslíků, různé obměny her, (cesta v dole dle čísel apod.) - číselná řada
Trpaslík ztratil čepičku - stejný postup jako čáp ztratil...
Sněhurko, pípni - všechny děti mají zavázané oči šátky, kromě princezny, ta má zvoneček, rolničku, chodí po třídě, ostatní princové se ji smějí dotknout, výměna role
Na čísla - dvě družstva, děti mají kartičky s různými čísly, družstva stojí na každé straně třídy, uprostřed je loutka princezny; učitelka zavolá číslo, dítě s daným číslem běží a dotkne se princezny a vrací se zpět, rychlejší družstvo vyhrává

Skládání čepice pro trpaslíka

skládání papíru dle slovní instrukce učitelky

vyzdobení, dokreslení

Jména trpaslíků

Šmudla, Prófa, Kejchal, Rejpal, Stydlín, Štístko, Dřímál

umět si zapamatovat šest jmen trpaslíků, poznat podle čeho se tak jmenují, hádanky na jména

Malujeme

sytou barvou a štětcem namalovat podobu princezny, prince

pracovat čistě, nepřetírat mokré barvy do sebe

Papírová princezna

stříhání dle čáry

stříhání proužků

lepení a sestavení princezny z papíru (podle šablony)

Labyrinty

práce s pracovním listem - princ hledá cestu k princezně

Schovaný trpaslík

najít v nakresleném obrázku sedm trpaslíků

vybarvit různě barevné čepičky

Z POHÁDKY DO POHÁDKY

Anotace:

Pohádky O Koblížkovi, O veliké řepě jsou motivačním prvkem různorodých činností – děti se učí vnímat obsah pohádky, dramatizovat, vyjadřují své pocity apod. Završením celého tématu může být vystoupení pro rodiče, které je oboustranným obohacením rodinných vztahů.

Klíčové kompetence

Kompetence k učení:

k osvojování učiva používá co nejvíce svých smyslů

rozvíjí dovednosti a schopnosti vedoucí ke čtení

cvičí si paměť pro budoucí čtení

Kompetence k řešení problémů:

třídí, rozlišuje, seskupuje podle určitého pravidla

nachází shodné a rozdílné znaky

postupuje od jednoduššího ke složitějšímu

hledá logické řešení problému, situace

Kompetence komunitivní

učí se naslouchat jiným, respektovat pravidla vzájemné komunikace

zdokonaluje vhodnou a jazykově správnou formulaci svých vět

rozvíjí dovednost klást otázky a vhodně na ně odpovídat

rozšiřuje si aktivně slovní zásobu

hovoří o daných tématech podle ilustrace, využívá svých zkušeností

uvědomuje si, že k získávání dalších poznatků lze různé komunikační a informační zdroje a prostředky (knihy, encyklopedie, internet, audiovizuální techniku...)

Kompetence sociální a personální

učí se vzájemné komunikaci v různě velkých skupinách

hodnotí svou práci (sebehodnocení) i práci jiných

pomáhá kamarádům, o pomoc si dokáže říct

Kompetence občanské

uvědomuje si potřebu pravidel společného soužití s vrstevníky a přijímá význam a potřebu pravidel

Kompetence pracovní

zlepšuje svoji zručnost

udržuje pořádek na pracovním místě

stará se o své pomůcky, nepoškozuje je

Očekávané výstupy:

Umí říct několik vět o daném tématu

Čte malá i velká písmena, tiskací i psací tvary písmen, rozlišuje je

Dokáže číst slabiky a první slova vázaným slabikováním

Mezioborové přesahy a vazby: matematika, ČJ, VV, TV, HV, FIE, CaJS, CaSP

Organizace: Školní třída

Klíčová slova: muzikál, Sněhurka, trpaslík, hádanky, písničky

Text článku:

Otevírá se pohádka pro holky a kluky - zat'ukejte na vrátka t'uky, t'uky, t'uky!

Naším záměrem je podpořit u dětí přirozený vztah k pohádkám prostřednictvím poslechových, dramatických, tělesných, hudebních, pracovních a dalších činností. Vedeme děti k rozlišení prózy a veršované pohádky. Dalšími cíli je seznamování s některými druhy

potravin, uvědomění si lidských vlastností (dobro, zlo, lstivost, chytrost, hloupost, pýcha), vysvětlení podmínek pro růst rostlin, zdokonalování hrubé a jemné motoriky. Děti si rozvíjejí také jazykové dovednosti, obohacují si slovní zásobu. Měly by také pochopit, že pohádka může mít různé verze,

Očekávané výstupy

projevovat zájem o knihy

sledovat a reprodukovat děj

dramatizovat pohádku

správně vyslovovat, ovládat dech, tempo, intonaci řeči

spolupracovat s ostatními dětmi

ovládat koordinaci ruky a oka

poznat a určit barvy

určit geometrické tvary

rozlišovat pojmy „před“, „za“, „uprostřed“, „první“, „poslední“ apod.

seznamovat se s číselnou řadou, jednoduchými počty (jeden ubyl, přibyl)

Pohádka: Já, malý koblížek

Nabídka činností:

prohlížení pohádkových knih, leporel

seznamování s různými podobami textu stejné pohádky

poslech vyprávěné (čtené) pohádky „O Koblížkovi“ (kniha, leporelo, kazeta, CD)

poslech veršované pohádky „Dědeček a koblížek“ - Špalíček veršů a pohádek (F. Hrubín)

vypravování pohádky podle obrázků (obrázkový seriál)

pojmenování geometrických tvarů

rozlišování barev – barva a příchut' marmelády v koblížku

připravování „koblížkové“ hostiny – po dohodě s rodiči

seznamování s některými druhy potravin (co je potřeba k přípravě koblížků? - mouka, vejce, mléko, droždí, cukr, marmeláda, olej) - ukázka potravin, popř. návštěva školní kuchyně

cvičení – koulení míče v prostoru, převaly v lehu na zádech (skrčené nohy, ruce spojené pod kolena)

říkanka s pohybem - nápodoba pohybů a zvuků zvířat, se kterými se Koblížek během svého putování setkal (kocour, pes, zajíc, medvěd, liška), příprava na dramaturgii pohádky

Kutálí se koblížek jako malý talířek.

kutálí se dopředu a pak zase dozadu.

kutálí se doprava a pak zase doleva.

seznamování s pohybovou hrou Koblížek a liška (děti sedí v kruhu a kutálí si míč, který představuje koblížek; uprostřed kruhu je jedno z dětí, které představuje lišku a chytá koulejší se míč), seznamování s novou básní, vysvětlení a pochopení vtipu

Koblížek

(autor neznámý)

Kam se koulíš, koblížku?

Jestli jsi ten pohádkový,

dej si pozor na lišku!

Au, au, to to bolí,

kdo by myslel na lišku!

Spěchám k panu doktorovi,

spálil jsem se na bříšku.

Seznamování s příslovími (pochopení významu):

Petr Kukul.: Říkejme si přísloví. Praha: Portál, 2005

Kdo se směje naposled, ten se směje nejlíp (chytrá liška)

Pýcha předchází pád (pyšný Koblížek)

Nechval dne před večerem

Neříkej hop, dokud nepřeskočíš

Padla kosa na kámen

Dočkej času jako husa klasu (kynutí těsta)

Dobrá rada nad zlato (Co bychom poradili Koblížkovi?)

Důvěřuj, ale prověřuj (nebezpečí od neznámého člověka, zvířete)

Další aktivity:

vybarvování omalováněk – obrázky z pohádky Plicková, E.: O Koblížkovi. Praha: Axióma, 2001.

výtvarná chvílka – modelování nebo práce s odpadovým materiálem (kulatá krabička od sýrů)

Koblížek

Hudebně-pohybová dramatizace pohádky „O Koblížkovi“ (muzikál), (autor Zdeňka Benešová)

Obsazení: dědeček D, koblížek K, babička B, sbor S (ostatní děti) Rekvizity: dřevěný domek, šátek pro babičku, čepice pro dědečka, kulatý polštář s obličejem na uvázání kolem pasu pro Koblížka, mísa, vařečka, pletení (pletací jehlice, klubíčko vlny), sáček od mouky, lano, „sezení“ pro babičku a dědečka.

Scéna:

Babička s dědečkem sedí vedle domku, koblížek je schovaný uvnitř, ostatní děti sedí na zemi za lanem

D: Babičko, babičko, hlad mám jenom maličko, Dám ti mouku, vajíčka, usmaž, prosím, koblížka. (melodie podle písničky. „Nechod' tam, prší tam“)

Mezihra: babička míchá vařečkou v míse, dědeček přisypává mouku s...

Koblížka si usmažili, na okénko chladit dali, Pak babička s dědečkem usnuli před domečkem. *
melodie: do do do do do do do do, re re re re re re re re mi mi mi mi mi mi mi mi, sol fa mi re do

Babička s dědečkem usnou, Koblížek vykoukne z okýnka...

K (řeč): To je ale nuda (žná), že bych se šel do světa podívat? Vždyť se mi nemůže nic stát!

S: Nechod' tam jen tak sám, kulatá dobrůtko, potkáš mlsnou lištičku, ta tě sní zakrátko!
melodie podle písničky. („Nechod' tam, prší tam“)

K (ŘEČ): Ale já mám rychlé nohy, at' si želva naříká!

Koblížek pomalými kroky utíká z domečku, babička se vzbudí a probouzí dědečka

B (ŘEČ): Dědo, svačina ti utíká!

Dědeček utíká za koblížkem kolem „kopečku“ z lana. Babička (po celou dobu) „plete“ a zpívá s ostatními dětmi

S: Před koblížkem kopeček, za koblížkem dědeček, Na kopečku kocour, Koblížka chce sníst.
(melodie viz notový záznam)

Mezihra: děti (sbor) se stávají kocoury - „po čtyřech“ přilezou k lanu a mňoukají.

S: Koblížku, víš, pojď ke mně blíž.

K: Nepůjdu, kocourku nebo mě sníš! melodie podle písničky. („Myšičko, myš“)

Dědeček utíká za koblížkem kolem „kopečku“ z lana

S: Před koblížkem kopeček, za koblížkem dědeček, Na kopečku pejsek, Koblížka chce sníst

Mezihra: děti (sbor) se stávají pejsky - „po čtyřech“ přilezou k lanu a štěkají.

S: Koblížku, víš, pojď ke mně blíž.

K: Nepůjdu, pejsku nebo mě sníš!

Dědeček utíká za Koblížkem kolem „kopečku“ z lana

S: Před koblížkem kopeček, za koblížkem dědeček, Na kopečku zajíc, Koblížka chce sníst.

Mezihra: děti (sbor) se stávají zajíčky - „na bobku“ se „zajecími oušky“ (prsty) poskakují k lanu

S: Koblížku, víš, pojď ke mně blíž.

K: Nepůjdu, zajíčku nebo mě sníš!

Dědeček utíká za Koblížkem kolem „kopečku“ z lana

S: Před koblížkem kopeček, za koblížkem dědeček, Na kopečku medvěd, Koblížka chce sníst.

Mezihra: děti (sbor) se stávají medvědy - „medvědí chůzí“ dojdou k lanu a bručí

S: Koblížku, víš, pojď ke mně blíž. **K:** Nepůjdu, medvěde, nebo mě sníš!

Dědeček utíká za Koblížkem kolem „kopečku“ z lana

S: Před koblížkem kopeček, za koblížkem dědeček, Na kopečku liška, Koblížka chce sníst.

Mezihra: děti (sbor) se stávají liškami - mají ruce v bok, vytáčí se v bocích, dojdou k lanu **S:** Koblížku, víš, pojď ke mně blíž.

K: Nepůjdu, lištičko, nebo mě sníš!

S (ŘEČ): Koblížku, zpívat krásně umíš, ale já špatně slyším, pojď ještě blíž.

Děti kývají prstem.

D: Nechoď tam jen tak sám, kulatá dobrůtko, tahle mlsná lištička, ta tě sní zakrátko.

Mezihra: dědeček s Koblížkem za ruku obejdou kopeček, vrací se k domečku

D: Babičko, babičko, to je naše zlatíčko, teď už mám hlad veliký, dal bych si rád knedlíky.
(melodie podle písničky. „Nechoď tam, prší tam“)

Mezihra: dědeček s babičkou a Koblížkem tancují v kroužku, ostatní děti tleskají do rytmu

D + K + B + S: Všechno dobře dopadlo, zahráli jsme divadlo, v domečku teď spolu žijí dědeček (*úklon*) koblížek (*úklon*) babička (*úklon*) a na kopečku lištička (*úklon*).

Nabídka činností

prohlížení pohádkových knih, leporel

seznamování s různými typy pohádek „O veliké řepě“

Práce s knihou – Špalíček veršů a pohádek, F. Hrubín – Malá pohádka o řepě, Pohádka O veliké řepě; Dufek, A.: O veliké řepě. Černík, M.: První pohádky. Praha: Sid & Nero, 1996., Horáčková, J.: Pohádko, pojď k nám. Kroměříž: Plus, 2007.

O Veliké řepě Černík, M.

První pohádky. Praha: Sid & Nero, 1996.

Kolem řepy chodí děda, tahá, vzdychá, naříká.

Řepa vytáhnout se nedá: Jéje, ta je veliká!

Přidala se babka, vnučka, pejsek, kočka, myš, chytili se pevně:

A teď, řepo, uvidíš! Za chvilinku byla venku.

Děda vpředu, myška vzadu, svalili se na hromadu.

Myška píská vesele: „Já mám sílu, přátelé!“

Kočka oči přimhouří: „To koukáte, kocouři!“

Pejsek štěká: „Žádný pes nedokáže, co já dnes!“

Vnučka zpívá: „Trala-la-la, dědovi jsem pomáhala!“

Babička je také ráda, protáhla si při tom záda.

A u řepy na poli děda jenom hlaholí:

“Jak je pěkně v našem kraji, když si všichni pomáhají!”

O veliké řepě,

Horáčková, J. Pohádka, pojd' k nám. Kroměříž: Plus, 2007

Byl jeden domeček a v něm žil dědeček, dědeček s babičkou a vnučkou Aničkou. “Je krásně, babičko, svítí nám sluníčko, je jaro, jak má být, pojd' me řepu nasadit.“ Dědeček dolíček do hlíny udělal, semínko zasel a čekal, co bude dál. A řepa rostla a děda se usmíval, sluníčko hrálo ji a deštík zalíval. Když děda na podzim šel řepu vytáhnout, byla tak velká, že nemohl s ní ani hnout. “Vidím, že řepu tak lehce sám nezdolám. Půjdu a na pomoc babičku zavolám.

“Babičko, prosím tě, pomoz mi, budu rád. Víš, když jsme k tomu dva, práce se zdaří snad.“ Babička na pomoc dědovi spěchala, řepa však jakoby prosit se nechala. “Jak jen to udělat? Dědečku, nápad mám! Víš, kdo nám pomůže? Aničku zavolám.“

“Pojd', naše Aničko, pojd' za námi k dílu, my sami dva na to nemáme už sílu.“ Tahali, tahali, řepa však zase nic, i když se snažili sebevíc, sebevíc... Anička vzpomněla si na psa Alíka a ten hned čile jim na pomoc utíká.

“Haf, haf, haf! I já vám pomohu v práci rád. Když je nás tolik už, řepa se musí vzdát!“ Tahali, tahali, řepa však zase nic, i když se snažili sebevíc, sebevíc. “Pomoci můžeš i ty, milá kočička. Chybí nám ku zdaru už jenom maličko.“

“A to já ráda! Za pejska se postavím, že nám to půjde už, to já vím, to já vím“

Tahali, tahali, řepa však zase nic, i když se snažili sebevíc, sebevíc. Nakonec myšička, co u nich bydlila, svou myší sílu jim také přislíbila: “Jsem jenom maličká, moc toho nezmohu, když je však potřeba, ráda vám pomohu.“ A tak se stalo, že boj s řepou vyhráli, na velké hromadě se tomu zasmáli.

O veliké řepě Marie Tetourová, (časopis Pastelka)

Děda řepu zasadil. Velký pozor na ni dával, zaléval, ji, okopával a pracoval ze všech sil. Za slunce i nepohody rostla řepa jako z vody. Stojí sama v širém poli... “Vejde se k nám do stodoly? Už je velká jako dům! Nejde mi to na rozum,“ pustí děda motýčku a zavolá babičku. Táhnou, táhnou, tahají, ale sílu nemají. Řepa – pevnější než skála jakoby se vysmívala: “Pozor, pozor, žerty stranou, mě ze země nedostanou!“ Zatím ve světnici Hance kyne kvásek na lívance. “Těš se, pejsku, budou hody. Dobře tady hlídej, zatím, než se z pole domů vrátím.“

Děda v dřepu chytí řepu, babička pak svého muže. Vnučka je tu v cuku-letu, mladá, zdravá, něco zmůže! Táhnou, táhnou, tahají, ale s řepou prohrají. Zavolali na Hafíka. “At’ dědoušek nenaříká! Hafhaf, mám se čile k dílu, však jsem pes a mám psí sílu.” Zbytečně se vychloubal, řepa v zemi vězí dál. Volá děda, uondán: “Hej, kočko, pomoz nám! Chytneš pejška, pejsek Hanku, Hanka babku, babka mě. Řepa už má na kahánku, vytrhnu ji ze země!” Táhnou, táhnou – a tak dál... Řepu nikdo nezdolal. Dívejte se, kdo je tady, kdo stojí na konci řady? Do práce se také žene pískle šedé, umouněné, nepatrné na můj vkus... Myško šedá, tak to zkus! Táhnou, táhnou, za chvílenku je veliká řepa venku. Nakonec jen myší síla nad tou horou zvítězila. Za břicho se popadá celá valná hromada. Rázem je všem do tance...

A teď – na ty lívance!

vypravování děje pohádky podle obrázků postav (obrázkový seriál)

ochutnávka zavařených řep

taneční ztvárnění pohádky s hudbou

seznamování s novou písní (CD Nejkrásnější pohádky s písničkou 1.)

hádanka - V zemi bulva červená, nad zemí nat’ zelená. V pohádce o ní, však víš, pomohla táhnout ji myš.[řepa] (Nové hádanky dráčka Fráčka, nakladatelství Granna)

O řepě (z časopisu Sluníčko, autor neznámý)

Drží se a tahají. Myška kočky, kočka pejška, pejsek vnučky, vnučka báby, bába dědka, dědek řepy, táhnou... táhnou... pěkně v řadě, a vtom řepa rup, vyletí jak zub!

procvičování určení místa „před“, „za“, „uprostřed“, „první“, „poslední“, “Kdo stojí za dědečkem?”, „Kdo je před pejškem?”

seznamování s číselnou řadou 1 – 6, “Kolik lidí a zvířátek tahá řepu?”, „Kolik jich je bez myšky?” (počítání obrázků hlavních postav, počítání např. knoflíků, které představují hlavní postavy z pohádky)

rozhovor – „Co potřebuje rostlina k růstu?”, „Jaké jsou druhy řepy?” – červená, bílá; „Co se z řepy vyrábí?”

seznamování s příslovími (pochopení významu) Petr Kukul.: Říkejme si přísloví. Praha: Portál, 2005 - Dočkej času jako husa klasu. (Růst řepy) - Trpělivost přináší růže - Dobrá rada nad zlato. (Co bychom poradili dědečkovi?) - Práce šlechtí člověka - Bez práce nejsou koláče – Ve dvou se to lépe táhne - Přidat ruku k dílu

dramatizace pohádky – maňásková scénka, využití kostýmů

O veliké řepě dětský muzikál

zpívaná a veršovaná verze pohádky, (autor Zdeňka Benešová)

Obsazení: dědeček, babička, vnučka, pejsek, kočka, myška, řepa (ostatní děti)

Pomůcky: čepice pro dědečka, šátek, mašle, čepičky zvířátek, konvička, dřevěný plot, lano

Scéna: Děti sedí na zemi v kruhu z lana (záhonek) na patách, v této poloze si „lehnou“; hlavní postavy sedí na lavičce.

Vypravěč (učitelka, jedno nebo více dětí): „Žil, byl dědeček s babičkou. Jednou na jaře dědeček zasadil řepu. Dědeček přijde ke kruhu, „zasadí řepu“, během písničky chodí s konvičkou kolem kruhu.

Zpěv – všichni: „Máme řepu na zahrádce, ta dá práce, ta dá práce. My ji zalejeme, my ji okopeme, až ji vytáhneme, to se pomějeme.“ (melodie viz noty pod textem)

Vypravěč: „Řepa rostla a rostla, až byla veliká, převeliká“ Děti v kruhu se pomalu zvedají do sedu na patách.

Vypravěč: „Dědeček ji chtěl vytáhnout. Táhnul, táhnul, ale řepu nevytáhnul“. Děti z kruhu se propojí, dědeček drží jedno dítě za ruce a lehce potahuje.

Dědeček: „Babičko, babičko, pojď za plot, řepa nejde vytáhnout.“

Děti z kruhu se propojí rukama, dědeček drží jedno dítě za ruce, babička se za něj připojí a během písničky lehce potahují.

Zpěv – všichni: „Tak se spolu zapojili, prý, že spojí svoje síly. Táhli, táhli, táhli, řepu nevytáhli, málem na zem se svalili.“ (melodie viz noty pod textem)

Babička: „Vnučko, vnučko, pojď za plot, řepa nejde vytáhnout.“

Děti v kruhu se propojí rukama, dědeček drží jedno dítě za ruce, vnučka se připojí za babičku, během písničky lehce potahují.

Zpěv – všichni: „Tak se spolu zapojili, prý, že spojí svoje síly. Táhli, táhli, táhli, řepu nevytáhli, málem na zem se svalili.“

Vnučka: „Pejsku, pejsku, přeskoč plot, řepa nejde vytáhnout.“

Děti z kruhu se propojí rukama, dědeček drží jedno dítě za ruce, pejsek zaštěká a připojí se za vnučku, během písničky lehce potahují.

NA NAŠÍ ŠKOLNÍ A ŽIVOTNÍ DRÁZE STARTUJEME SPOLEČNĚ V PODOLÍ V PRAZE
JSME VELCÍ ČTENÁŘI

Zpěv – všichni: „Tak se spolu zapojili, prý, že spojí svoje síly. Táhli, táhli, táhli, řepu nevytáhli, málem na zem se svalili.“

Pejske: „Kočko, kočko, přeskoč plot, řepa nejde vytáhnout.“ *Děti z kruhu se propojí rukama, dědeček drží jedno dítě za ruce, kočka zamňouká a připojí se za pejska, během písničky lehce potahují.*

Zpěv – všichni: „Tak se spolu zapojili, prý, že spojí svoje síly. Táhli, táhli, táhli, řepu nevytáhli, málem na zem se svalili.“

Kočka: „Myško, myško, podlež plot, řepa nejde vytáhnout.“ *Děti v kruhu se propojí rukama, dědeček drží jedno dítě za ruce, myška zapiští a připojí se za kočku, během písničky lehce potahují.*

Zpěv – všichni: „Tak se spolu zapojili, prý, že spojí svoje síly. Táhli, táhli, táhli, a řepu vytáhli, na zem všichni se svalili.“

Všichni si (opatrně) lehnou na zem.

9. JAK UŽÍVÁME ZNALOSTI PRÁCE S DĚTMI S OMJ V PRAXI, přínos souvisejících školení a projektu pro efektivní výuku

Při realizaci prakticky všech aktivit platilo několik obecných pravidel, kterých je třeba při práci s žáky OMJ dbát.

Názornost při všech činnostech, pokud možno ve všech fázích výuky. Je třeba mít po ruce arzenál obrázků, které mají jasnou výpovědní hodnotu. Při volbě obrazového materiálu je dobré zamýšlet se i nad tím, aby obrázek nenesl výrazně odlišné konotace pro různé kultury. Na obrázcích se dá výborně rozšiřovat slovní zásoba, na jedné fotografii či snímku jsme schopni popsat množství přídavných jmen, sloves. Výborně se tak učí i předložky, skloňování atp. V neposlední řadě pomůže obrázek či ilustrace pochopit žákovi OMJ téma, snáz žákovi nastíní řešený problém.

Je třeba volit vhodný slovník. Mysleme na spisovné vyjadřování a užívání běžných, obecně užívaných výrazů. Vyjadřování by mělo být výrazné, s důrazem na dikci, artikulaci a srozumitelnost. Výrazný projev usnadní práci žákům OMJ, jsou-li vybavení tablety (telefony, notebooky) s překladačem.

Tyto tipy nám byly představeny při školení neziskové organizace META, o.p.s., prostřednictvím kterého jsme si na vlastní kůži vyzkoušeli, jak se žákům OMJ pracuje a jak se v hodině odborného předmětu cítí, když nerozumí. Simulovaná hodina biologie v cizím jazyce dala všem účastníkům vyzkoušet, jaké to je, když nerozumí a jak je to pak s osvojením probíraného učiva.

Velmi dobře se nám také osvědčují všechny neverbální metody při výuce. Ať už se jedná o „živé obrazy“, pantomimické scénky. S pochopením příběhu pomáhají žákům skvěle komiksová pásma, kdy je velmi úspornou formou vyjádřen příběh v obrazech.

V poslední době se nám také osvědčilo, užívání tzv. vrstevnického vyučování.

Je-li ve škole více žáků OMJ, jejichž mateřský jazyk je totožný, ale odlišnou dobu aktivně užívají češtinu, je dobré stanovit nově přichozím žákům tzv. mentory. Spolužáky, kteří pomáhají „provázet“ své krajany organizačními záležitostmi, ale jsou jim také ku pomoci třeba i s obsahem učiva, úkoly atd. Např. vietnamsky hovořící páták žijící v ČR pět let, má na starosti nově přichozího druháka, který zatím nehovoří česky.

ZÁVĚR

Inkluzivní vzdělávání je pro pedagogy náročnou výzvou, hledání nových možností, ale také radostí a uspokojením. V současné době jde o velkou změnu ve vzdělávání žáků na základních školách a jen za spolupráce rodiny, žáka, pedagoga a dalších aktérů je možný úspěch.

Tato změna vyžaduje vzdělávání pedagogů, vstřícné vedení školy podporující rozvoj nových metod práce, příjemné klima školy, využívání moderní technologie a spolupráci se zřizovatelem, MŠMT a organizacemi, nadacemi, které se touto problematikou zabývají.

Věříme, že tato metodika se stane užitečnou nejen pedagogům, ale i širší veřejnosti a pomůže najít odpovědi na otázky týkající se problematiky vzdělávání žáků s OMJ.

POUŽITÁ LITERATURA

ČERNÍK, Michal. *První pohádky*. 2. vyd. Ilustroval Vlasta ŠVEJDOVÁ. Praha: SiD & NERO, 1996. ISBN 80-85886-18-9.

DUDEK, Adolf. *O veliké řepě*. Vyd. 2. Ostrava: Librex, 1998. Perličky. ISBN 80-7228-036-8.

HORÁČKOVÁ, Jaroslava. *Pohádka, pojd' ke nám: pohádky pro děti*. Ilustroval Gabriela PŘIKRYLOVÁ. Kroměříž: Plus, 2007. Barevné kamínky. ISBN 978-80-903992-6-6.

HRUBÍN, František. *Špalíček veršů a pohádek*. 7. vyd. Ilustroval Jiří TRNKA. Praha: Albatros, 2006. Pokladnice Albatrosu. ISBN 80-00-01652-4.

Kolektiv autorů. *Školní vzdělávací program Brána ke poznání: Každý má šanci být úspěšný*. ZŠ, Praha 4, Nedvědovo náměstí 140, 2013.

KOSOVÁ, Jaroslava a Arlen ŘEHÁČKOVÁ. *Český jazyk: pro 2. ročník základní školy*. Plzeň: Fraus, 2008. ISBN 978-80-7238-717-5.

KOSOVÁ, Jaroslava, Gabriela BABUŠOVÁ, Lenka RYKROVÁ a Jitka VOKŠICKÁ. *Český jazyk: pro 4. ročník základní školy*. Plzeň: Fraus, 2010. ISBN 978-80-7238-934-6.

KUKAL, Petr. *Říkejme si přísloví: náměty pro využití přísloví a říkanek ke rozvoji myšlení dětí od 4 do 8 let*. Ilustroval Jana KUDLIČKOVÁ. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-953-4.

MOTYČKOVÁ, M.: *Pohádková jóga*. Jana Jelínková, 2002.

PAVLOVÁ, Jana. *Barevná čeština pro druháky: [opakujeme si během školního roku i o prázdninách]*. 2. upr. vyd. Praha: SPN, 2000. ISBN 80-7235-133-8.

PLICKOVÁ, Edita a Marie TETOUROVÁ. *O Koblížkově*. Praha: Axióma, 2001. ISBN 80-85788-95-0.

Školský zákon: zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání: v platném znění. Sbíрка zákonů, 2004.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Stařeč: Infra, 2005. ISBN 80-86666-24-7